

Vsebina

V sveti noči (<i>Ksaver Meško</i>)	129
Tonca iz lonca (<i>Joža Lovrenčič</i>)	130
Voščilo za novo leto (<i>Jan Plestenjak</i>)	134
Četrtri modri (<i>Po francoščini Fr. P.</i>)	134
Najdražji biser (<i>Ciril Drekonja</i>)	138
Svetonočni zvonovi (<i>Francè Kunstelj</i>)	142
Mikica Mokica (<i>Rudolf Pečjak</i>)	143
Božična (<i>Karel Mausser</i>)	148
Marjanca pri jaslicah (<i>K. Hafner</i>)	148
Božični spomin (<i>Karel Mausser</i>)	149
Mladim sadjarjem v pouk (<i>Leop. Paljk</i>)	150
Urnih nog naokrog (<i>Janko Sicherl</i>)	152
Pismo iz Kanade	154
Pisan drobiž in vse navzkriž	155
Iz »Vrtčeve« skrinjice	157
Za bistrejše glave (<i>Mara</i>)	159
Uganke (<i>M. Jezernik, Danica K.</i>)	160

»Vrtec« izhaja prvi dan v mesecu, osemkrat med šolskim letom in velja z dvema mladinskima knjigama na leto din 2250, ali 9 mesecev po din 250. List izdaja »Slomškova družba« v Ljubljani. Zanj odgovarja Ivan Štrukelj. Glavni in odgovorni urednik France Ločniškar v Ljubljani VII, Goriška 29. Sklep uredništva do 5. dne v mesecu. — Uprava »Vrtca« je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica št. 2 (H. Ničman). — Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (K. Čeč).

Ksaver Meško

V sveti noči

Kaj to je nocoj?

Čez betlehemske poljane razliva se čudežen soj,
prenehale muliti travo so ovčke, tiho stoje,
pastirji ob njih zavzeti v nebo strmé,
ki vse, kot nebesa odprta bilà bi, gori.
In čuj, iz sijaja jim sladek glas govori:
»Ne plašite se in čujte veselo oznanilo,
tu gori ob Davida mestu se čudo je dogodilo:
Sin božji je rojen, na slamici v hlevu leži,
a molijo angeli ga, hitite ga molit še vi!«

Hitijo . . . Res detece nežno ležišče v hlevu ima.
In mlada mati ob njem se v solzah smehlja:
»Le spi, o sinček, le brezskrbno mi spi,
in najsi trdo ležiš, in najsi te mrazi,
ljubezen božja in moja nad tabo bedi.«

Pokleknejo verno pastirji, oči jim strmijo,
v nezmožnem tem detetu božjega Sina častijo.

Tonca iz lonca

Nenavadna zgodba iz starih časov.

ako je pisal Bernardek dnevnik, ki ga je Tonca sproti bral. Do božiča ni bilo v njem nič več zanimivega razen zapiska o igri »Theophilus«, ki so jo uprizorili na odru v veliki dvorani šolarji najvišjih razredov. Dvorana je bila slavnostno okrašena in stolice so bile lepo v vrsti razpostavljene. Spredaj so bili posebni stoli, prevlečeni z baržunom. Na njih so sedeli poleg patrov sami visoki gospodje in gospe iz mesta. Na navadnih stolicah so bili povabljeni starši mestnih šolarjev, zadaj so bile pa klopi, kjer so se razvrstili šolarji po velikosti, da so mogli videti na oder.

Bernardek je dobro videl, Tonca pa ne. Zato ni dal miru, dokler ni splezal Bernardku na pleča ter se mu okobalil okoli vratu in se ga držal za glavo, česar seveda nihče ni opazil.

Zastor se je dvignil.

Mlad duhoven je bil v svoji sobi. Sam s seboj je govoril. Jezil se je, da njegove učenosti dovolj ne cenijo, da mora kaplanovati v zapuščeni gorski vasi, ko bi bil lahko v mestu. Ko tako govori, se prikaže Ponižnost, ki mu prigovarja, naj jezo in zagrenjenost premaga in naj potrpi. Ponižen naj bo in naj v zadovoljnosti opravlja svojo službo in naj misli na priliko o povabljenih iz svetega pisma: kdor se povišuje, bo ponižan, kdor se ponižuje, bo povišan.

Teofil, tako je bilo duhovnu ime, je poslušal Ponižnost in začel moliti. Med molitvijo je pa vsakotoliko vzdihnil.

»Glej, glej!« se je tedaj tesneje oklenil Tonca Bernardkove glave in se kar tresel.

Iz vseh štirih kotov na odru so vzrastli ob vzdihih pravi peklenščki. Največji je bil Cenodoxus, duh častihlepja, ki Teofilu toliko časa ni dal miru, dokler ni sedel in začel pisati prošnje, da bi ga prestavili v mesto. Ko je bila prošnja napisana, se je zdelo, kakor bi Cenodoxus s svojimi tovariši duhovi domišljavosti, prevzetnosti in upornosti zlezal v duhovna.

Zastor se je spustil. Vsi so ploskali. Toliko časa so ploskali, da so se izza spuščnega zastora prikazali Teofil in Ponižnost in črni duhovi. Vsi so se smehljali in se poklanjali gledalcem, ki so še bolj ploskali.

Tonca ni ploskal. Bernardek je čutil, da se ga še krepkeje tišči. Bal se je pač, da bi ga črne hudobe zapazile in planile nadenj...

In potem se je zastor spet dvignil in začelo se je drugo dejanje:

Teofilovo prošnjo so zavrnil in nastavili v mesto nekega njegovega prijatelja, ki je v šolah komaj izdeloval. Teofil je bil zaradi tega ves iz sebe. Zabavljaj je in sklenil, da pojde osebno k škofu in mu pove, kakšna krivica se mu godi. Tedaj potrka na vrata in v sobo pride v obnošenem kaftanu star židovski vedeževalec, ki pove Teofilu, da je škof umrl. Ob tej novici Teofil ni mogel premagati svojega častihlepja. Židu je pripovedoval, kako ga zapostavljajo, ko vendar spada v mesto. Žid ga je poslušal in mu povedal, da mu lahko pomaga, če le hoče. Škof da lahko postane, seveda s hudičevo pomočjo. Zapisati da se mora hudiču. Teofil je omahoval, a častihlepje je zmagalo. Privolil je v židovo ponudbo...

Vse gledalce je prevzela groza, Tonca se je pa, čeprav je bil neviden, še posebej skril in potuhnil za Bernardkovo glavo in samo vsakotoliko izza nje previdno pokukal na oder, kjer se je prikazal sam lucifer v ognjeno-rdečem plašču in z njim manjši zlodej, ki je upognil hrbet, da je na njem podpisal Teofil pogodbo s svojo krvjo. V pogodbi se je odpovedal Bogu in Mariji in tedaj so napolnili sobo peklenščki, ki so zaplesali in tulili svojo zmagoslavno pesem...

Zastor je spet padel in spet so gledalci ploskali in spet so se prikazali in klanjali Teofil in žid in lucifer in vsi peklenščki. Tonca je skoraj skoprnel od strahu in globoko se oddahnil, ko je vsa ta čudna družba spet izginila za zastorom.

Tretje dejanje je bilo kratko.

V gosposki dvorani je klečal Teofil — škof. Postaral se je bil in neznanjska skrb ga je morila. »Vanitas vanitatum — ničemurnost nad ničemurnostjo, vse je ničemurnost razen ljubiti Boga in mu ponižno služiti!« se oglasi Ponižnost, kateri se pridruži Kesanje, ki s svojimi besedami tako prevzame škofa, da je ves skrušen. Pa pride lucifer s svojim spremstvom in se posmehuje Ponižnosti in Kesanju, da nič ne opravita. Smrt da čaka že pred vrati in da bo zdaj zdaj vstopila... Komaj je to povedal, se vrata odpro in grozna smrt s koso se prikaže. »Marija!« vzkrikne škof in omahne. Tedaj se dvorana razsvetli, Marija se skloni nad Teofila in ga zagrne v svoj nebeški plašč, peklenščki z luciferjem pa so izginili, kakor bi popihaval veter in bi jih odnesel...

Ploskanja ni biló ne konca ne kraja in tudi Tonca je ploskal, čeprav ga ni nihče ne videl ne slišal. Bil je zadovoljen, da so morali oditi peklenščki s praznimi rokami...

Ko je prišel Bernardek s svojim dnevnikom na tekoče, so božične počitnice minile in njegovi zapiski so bili poslej krajši, zakaj učenja ni hotel zanemarjati.

5.

Na Jurjevo, ko je bilo žito po njivah že tako visoko, da se je skrila vrana v njem, in je bukovje ozelenelo in se je oglašala že kukavica, so praznovali v Srednji vasi god farnega patrona. Od vseh strani so prihajali ljudje, da se priporočijo svetemu Juriju, ki je premagal peklenškega zmaja, in ga poprosijo, da bi obvaroval nje, njihovo živino in polje vseh nesreč in nezgod.

Po veliki maši so imeli pri Košanovih obisk.

Čevljar Tona in njegova žena Polona sta prišla tudi na proščenje. Že od vseh svetih sta se pripravljala, da stopita v Srednjo vas in se prepričata, če je res, kar je pravila Gozdulja o Toncu. Pa je biló tisto zimo zapadlo toliko snega, ki se je držal do pomladi, da sta svojo pot odložila do svetega Jurija. In se jima je zdelo tako bolj prav. Ako bi šla prej, bi ju ljudje spraševali, kam gresta in zakaj gresta, in nerodno bi jima biló odgovarjati, da gresta iskat Tonca, katerega so se vaščani le še takrat spomnili, ko so ju hoteli podražiti. Za Jurjevo pa je bilá navada, da so hodili v Srednjo vas tudi od njih in nikomur se ni zdelo čudno, ko sta se pridružila drugim častilcem svetega Jurija.

»Glej, glej, kdo sta pa ta dva?« je rekla Košanka možu, ko ju je zagledala in sta se bližala hiši.

Košana, ki je bil odložil praznjo obleko in jo spravljal, je pogledal skozi okno in skomignil z rameni, češ da ne ve, kdo bi bila.

Ker sta se neznanca le bližala in je biló videti, da gresta k njim, je Košanka stopila na prag in čakala.

Tona in Polona sta obstala pred hišo.

»Bog daj dober dan!« sta pozdravila in še vprašala, če sta prišla prav h Košanovim.

»Prav, prav,« je potrdila Košanka. In že je začela Polona:

»Veste, prišla sva, da bi poizvedela, če je res naš Tonca pri vas. Tako sva slišala, pa nisva mogla verjeti. Zdaj, ko sva prišla na proščenje, sva pa rekla, da ob tej priložnosti povprašava...«

Košanka je bilà v zadregi, a vendar je prijazno povabila oba v hišo, kamor sta stopila za njo.

»Tonca iščeta?« ju je sprejel Košana, ki je ujel Polonine besede, in rekel, naj sedeta.

»Tonca, Tonca,« sta odgovorila in se obenem ozirala po izbi, da bi ga kje zagledala.

»Nič ga ne bosta zagledala in ne najdeta ga, če pretakneta vse kote v hiši, ker ga ni pri nas,« je rekla Košanka, ko je opazila, kako oba zvedavo iščeta z očmi na vse strani.

»To se pravi, če sta nemara vidva Tona in Polona,« je povzel Košana — oba sta pri priči potrdila, da sta, in ga gledala, kaj še pove — »potem, potem ga danes res ne najdeta pri nas in ga ne bosta videla. Če bi bila prišla preteklo poletje ali pa še na jesen, takrat pa bi ga našla tu zdravega in veselega...«

»Moj Bog, pa vendar ni umrl?« se je prestrašila Polona.

»Nič ni umrl, vsaj upam, da ni umrl. Od vseh svêtih je v mestu, z našim sta v šolah,« jo je pomiril Košana.

»Tako?« se je oglasil Tona. »Potemtakem je pa Gozdulja govorila le resnico.«

»Gozdulja?« sta vprašala zdaj obenem Košana in Košanka.

»Gozdulja, Gozdulja,« je potrdila Polona in začela na dolgo in široko pripovedovati, kdo je, kakšna je, kako ji je kradla medenke, kako je biló, ko sta dobila Tonca, ki je lepega dne izginil in ga je pomagala s svojim psom Črninom iskati in je potem rekla, da se je spremenil v polha, katerega je Tona v medenki izbežal in ubil. No, in da sta se potem vdala in prebolela izgubo, čeprav je biló njej hudo, a da pozabiti Tonca ni mogla. Večkrat da je sanjala o njem in vsakokrat tako, da je še živ. Pa da je prišla po vseh svêtih Gozdulja in povedala, da Tonca res še živi v Srednji vasi. Sama da ga ni videla, a s Črninom da sta ga zasledila. Zakaj da je prej govorila o polhu, v katerega naj bi se bil Tonca spremenil, ni hotela nič povedati. Tudi o tem je molčala, kako naj bi bil prišel v Srednjo vas.

»Hudirjeva baba, čarovnica je, čarovnica! Tonca se je ni zastonj bal in tista črna hudoba ni zastonj tako lajala in se zaganjala v koš, v katerem sem nesel Tonca, ko sem peljal Bernardka v mesto. O, Tonca je prebrisan! Saj je povedal, da ga je Gozdulja odnesla, a da ji je ušel.«

»Takooo?« sta se začudila Košanovemu pripovedovanju Tona in Polona.

»Tako, tako,« je nadaljeval Košana in menil, da prav misli, če sodi, da je Tonca coprnici izmaknil kakšne maže ali kaj podobnega, s čimer

se more zdaj sam napraviti nevidnega in druge tudi, kakor je njega, ki ga je celo ozdravil. In tudi Bernardka da je ozdravil in še graščaka...

»Jej, jej, jej...« se ni mogla načuditi Polona, ki je majala z glavo, tleskala z jezikom in še narahlo ploskala ves čas z rokama. Tudi Tona je majal z glavo in kar ni mogel verjeti, da prav sliši.

Košanka je medtem bila v kuhinji, kjer je pripravila kosilo, ki ga je za vse štiri prinesla na mizo. Med jedjo je dala še beseda besedo in tudi ona je povedala, kako je prišla Gozdulja k njim in izvlekla iz nje vse, kar je hotela izvedeti o Toncu.

»Sama bi ga rada spet dobila v svoje roke,« je menil Košana.

»O, potem je pa boljše, da ga nimava doma in da ga ni pri vaš. V mesto k novim menihom, kjer, pravite, da hodi v šolo, si ne bo upala iti. Duhovnikov in vsega, kar je žeganega, se ogiba kakor hudič križa. Ne veste, kako je kričala in divjala s svojim psom, ko jo je ogovoril na tiho nedeljo tisti pobožni popotnik, ki je bil gotovo sam Kristus. Zakrknjeno srce je imela in ni hotela poslušati božjega opomina, da bi se poboljšala in začela živeti, kakor Bog zaukaže. Tonca naj se pa le uči, prav mu bo prišlo, kar bo znal,« je bila Polona zadovoljna in dejala, da sam Bog ve, kaj lahko še postane.

»Kaj naj postane, ko vendar kar tako ne bo mogel ostati v šolah, ko šole stanejo, in je še tak, da ga nikjer nič ni in bi ne bil za nobeno službo!« je ugovarjal Tona svoji ženi.

»Kar se šolanja tiče, Tona,« je rekel Košana, »ni treba imeti nobene skrbi. Vesta, če Tonca skrbi za druge in jim pomaga, bo znal tudi sam sebi pomagati in se ne zapusti. Vidita, čeprav ga ni tukaj, tudi vama lahko pomagal!« je pomembno poudaril in stopil izza mize proti skrinji.

»Kako?« sta oba vprašala in gledala za njim.

»Potrpita, kmalu izvesta,« je odgovoril Košana in odprl skrinjo ter segel vanjo.

Košanka se je smehljala, zakaj uganila je, kaj namerava mož.

Res, iz skrinje je izvlekel rejeno mošnjo, jo smeje se položil na mizo, s katere je žena pospravila posodo, in vprašal:

»Kaj je tu notri?«

»Denar, kajpak, čeprav je čudno, da bi ga pri kmečki hiši toliko imeli!« je menil Tona.

»Uganil si, denar je, a tak denar, kakršnega najbrž svoj živ dan še nisi videl. Iz Tončeve kovačnice je in zato si ga bomo napol delili! Za nas in za vas ga bo dosti in ne bomo stradali, če bomo tudi roke križem držali!« je govoril Košana, odvezoval mošnjo, jo privzdignil in potem izsul zlatnike na mizo, kjer so prijetno zažvenketali.

»Oooo...!« sta strmela Tona in Polona.

In ko je Košana preštel zlatnike, jih je polovico odrinil pred Tona in Polono in rekel: »Tako, to je vajino in lepo spravita, kakor spravim jaz svojo polovico spet v mošnjo!«

Tona in Polona sta se branila, da je preveč, da ne bosta vedela kam s tolikim bogastvom, a Košana ni odnehal in morala sta zlatnike spraviti.

»Samo glejta,« ju je opozorila Košanka, »da jih vama ne zavoha Gozdulja in jih ne spremeni spet v korenje, iz katerega jih je napravil Tonca!«

»Naj se le kdaj spet prikaže k naši hiši, ji že pokažem, da ne bo vedela, kje se je glava držil« je stisnil Tona pest in zagrozil.

In potem so še govorili in ugibali, kaj še doživijo z Bernardkom in s Toncem, in šele pozno pod večer so se ločili kot najboljši prijatelji.
(Dalje.)

Jan Plestenjak

Voščilo za novo leto

Mamica moja, kaj naj ti dam?

Danes je novo leto

v sneg in mraz odeto,

mamica, kaj naj ti dam? ...

Joj, pa sem tako premišljevala,
zbirala, ugibala, kaj bi ti dala,
in sem spoznala, da nimam nič!

Pač! Ko boš šivala, ti bom pomagala
in s tabo bom vselej šla, kadar boš prala,
a ti, ti mi boš kruha dala,
da ti bo Tončka sladko zaspala.

Danes je novo leto

vse v sneg in v mraz odeto,

povej mi mamica, kaj naj ti dam?

Četrtri modri

Božična pripovedka.

Po francoščini Fr. P.

Takrat, ko je imel priti na svet naš Odrešenik Jezus Kristus, je vladal v deželi med dvema morjema mogočni kralj Motokapak.

Kadar ni bil na vojni ali lovu, je bival v ogromni stopničasti piramidi, ki je bila obložena z zlatom in dragimi kamni. Tu je pil iz glinastih posodic kakao, poslušal prošnje svojih podložnikov in žrtvoval malikom. Sleherni dan se je povzpел na vrh piramide ter občudoval zasnežene vrhove gora in morje, ki se je svetilo v daljavi kot čisto srebro. Često se je zakasnil in ko je noč razpela svoja krila nad zemljo, je opazoval roje utrinkov, ki so brzeli po nebu kakor oblak kresnic.

Nekega večera je zapazil na zahodu novo zvezdo. Bila je svetla in ogromna, in kralj je mislil, da se je sonce ustavilo na svoji poti. Zvezda se je večala in večala, zjutraj pa izginila na istem mestu, kot se je prikazala. To se je ponavljalo vsako noč. Tedaj je sklical Motokapak svečenike in starešine svoje dežele ter jim dejal:

»V starih letopisih mojega kraljevskega rodu je rečeno, da ta čudežna zvezda napoveduje prihod novega Boga, tako mogočnega, da se mu bodo morali vsi drugi bogovi umakniti. Zato sem se odločil, da mu ponesem darila in ga poprosim zaščite in milosti.«

Sedaj je kralj oblekel svoja vladarska oblačila, izbral dva plemenita bela golobčka za darilo novemu Bogu in se odpravil s številnim spremstvom na pot.

Potoval je skozi divje gozdove, kjer jim je v pozdrav tulil jaguar in je bilo vse polno velikih, strupenih kač. Končno pa je z neke planote zagledal neizmerno gladino morja, v katero se je pogrezalo zahajajoče sonce. Kralj je začel premišljevali, kako bi prišel čez morje. Nenadoma pa je zapazil, da je vsa obala pokrita z ogromnimi sklopi poginulih želv. V glavo mu je padla srečna misel. Izbral je deset posebno velikih, postavil v vsakega jambor z majhnim jadrom, zapihal je veter in Motokapak je odplul s svojim spremstvom proti čudežni zvezdi, ki se je ravno pokazala na nočnem nebu.

Lahna sapa jih je noč in dan gnala proti zahodu. Za goloba je kralj vzel s seboj zalogo zrnja. Ljudje pa so se hranili z letečimi ribami, ki so padale v čolne.

Lahen dež jim je vsak večer napolnil dno čolnov z dobro, sladko vodo.

Vožnja je bila tako dolga, da so popotniki pozabili, koliko let že traja. Toda nekega dne zapazijo na severu obris zemlje in kmalu pristanejo v ustju velike reke.

Na bregu so videli množico majhnih rumenih ljudi, ki jih je prihod tujcev razburil. Začeli so kričati in tekati sem pa tja. Motokapak se je izkrcal, občudoval pozlačene pagode in krenil proti trgu, kjer ga je že pričakoval v zlati nosilnici sedeč mož in mu želel dobrodošlico.

Ko je kitajski cesar zvedel, kdo je Motokapak, mu je podaril palačo, ki jo je obdajal prekrasen vrt. V njem so sladko prepevali slavčki in žgolele lastoviče. Tu ga je cesar vsak dan obiskal, nakar sta skupaj pila čaj in poslušala petje ptic.

Nekega dne je priredil cesar slavnost. Pri tej je nastopila sama cesarjeva hčerka. S tem je hotel cesar svojega gosta posebno počastiti. V dvorano je prišlo sedem deklic, ki jih je vodila cesarična. Oblečena je bila v črno svilo in obraz je imela nežen kakor zarja. Ko je prišla predenj, je začela peti:

»Svetilka razširja srebrno svetlobo...

Jaz ne mislim na pot, ki v daljavo se vije,

temveč na uro, ki naju spet loči,

ko zora jutranja na nebu zasiže.«

Tu se je princesi glas zatresel in padla je onesveščena na tla.

Od tedaj je Motokapak opazil na vsakem darilu, ki ga je dobil iz cesarjeve palače, čuden znak.

Radoveden je vprašal prvega mandarina, kaj to pomeni. Ta pa je padel predenj na kolena, mu poljubil sandale in dejal:

»Pozdravljam bodočega sina Njegovega vzvišenega Veličanstva.« Nato se je s povešenimi očmi in z globokimi prikloni odstranil.

Tedaj je kralj pomislil na namen svojega potovanja in videl, da je nemogoče, da bi sprejel cesarjevo namero. Sklenil je, da bo zbežal in pozabil na vse mamljive ponudbe.

Sklical je svoje služabnike in jim naročil, da vse pripravijo za beg. In o polnoči je tiho zapustil palačo. Straže so na srečo spale, tako da je lahko nemoteno prišel do svojih ladij in odjadral. Kmalu pa je moral potovati zopet po suhem, venomer sledeč zvezdi. Težka je bila pot, le tu in tam so lahko z lokom ustrelili kakega gavrana, da so si vsaj za silo potolažili lakoto.

Ko so nekega dne šli skozi puščavo, so v daljavi zagledali oblak prahu, ki se jim je naglo približeval. Nenadoma so jih obkolili nekaki zli duhovi.

Imeli so popačena, razrezana lica, hudobne oči in kazali so ogromne, rumene zobe. Jezdili so majhne konjičke, na katerih so sedeli kakor pri-raščeni. Bili so to Huni, divji pustinski narod.

Po kratkem boju je bil kralj s svojimi spremljevalci ujet in odgnani so ga pred Urugula, kana velikega naroda. Ta je sedel na prestolu, okrašenem s človeškimi lobanjami in jedel kos gnilega mesa. Ko je zagledal kralja, se je divje zarežal in zahteval, da poklekne predenj. Ker ta ni hotel tega storiti, mu je z enim udarcem svojega jatagana odsekal glavo. Ista usoda je doletela tudi njegove spremljevalce. Oba golobčka pa je grozni kan ukazal dati na raženj. Zvečer je priredil Urugulu veliko pojedino, na katero je povabil vse glavarje. Da bi bilo razpoloženje bolj slavnostno, je vsakemu gostu nasproti posadil mrtvega tujca z odsekano glavo v naročju. Godci so igrali na piščalke, napravljene iz otroških kosti, Huni pa so pili kobilje mleko in ječmenovo žganje ter bili kmalu popolnoma pijani.

Tedaj je pijani Urugulu ponudil mrtvemur Motokapaku piti. Ostali gostje pa so med peklenskim smehom ponujali svoje čaše obglavljenim tujcem, ki so jim čepeli nasproti. Toda ti so, kakor da to vidiijo, prijeli vsak svojo glavo z obema rokama, jo posadili nazaj med ramena in stopili korak naprej. Huni so od groze onemeli in nad čudežem okameneli. Z ražnja pa sta priletela golobčka in sedla kralju na ramo. Tisti hip je prihrumel strašen vihar, razmetal Hune in odnesel tujce daleč na rob puščave, kjer so zagledali zvezdo večjo in svetlejšo, kot je bila prej.

In zopet so potovali preko strmih gora, deročih rek in širnih puščav. Neko noč pa je zvezda izginila. Tedaj je Motokapak vedel, da je na cilju. Res je drugo jutro zagledal z visokega griča veliko mesto, sredi katerega je stal prekrasen tempelj. »Tu je bivališče novega Boga!« je pomislil kralj in šel proti svetišču. Komaj pa je stopil na dvorišče, je navalila nanj velika množica ljudi ter klicala: »Barbar je onečastil svetišče!« Napodila ga je s kamenjem iz mesta. Tu je srečal majhnega dečka, ki ga je vabil z znamenji za seboj. Ker se je kralj obotavljal, ga je deček prijel za roko in odvedel na breg jezera, ki je bilo čisto in mirno kakor oko device med molitvijo.

Na bregu je bilo privezanih nekaj čolnov in v enem je sedel sredi ribičev človek s tako dobrim in plemenitim obličjem, da je šel rdeči kralj proti njemu, misleč, da vidi drugega kralja.

Vendar je bil ta mož le navaden ribič s trdimi, žuljavimi rokami in obrazom, ustrojenim od vetra. Toda komaj je zaslišal tujčev pozdrav, mu

je odzdravil v indijanskem jeziku. Videč kraljevo začudenje, mu je dejal: »Govori, brat. Bog mi je dal milost, da razumem vse jezike sveta.«

»Ali je tvojega Boga naznanila zvezda?«

»Da, mojega!«

»Pelji me pred njega!« je zakričal Motokapak. Apostol se je nasmehnil in dejal:

»Živel je tri in trideset let med nami. Potem nas je zapustil in šel v nebesa, kjer sedi na desnici svojega Očeta.«

Nenadna jeza je pretresla Indijanca. Spomnil se je vseh naporov in nevarnosti, ki jih je preстал. Spomnil se je svoje izgubljene kraljevine, ki jo je za vedno zapustil. V onemoglem srdu si je ruval lase in videl, da so mu že osiveli. Postal je starec.

»Mir s teboj!« mu je dejal apostol. »Nekoč so prišli trije Modri kakor ti in prinesli božanskemu Detetu svoja darila. Imeli so srečo, da so ga videli, a bili so vendar manj srečni od tebe, kajti vrnili so se, ne da bi spoznali njegov zakon.« Kralj ga je trdo pogledal in vprašal:

»In kakšen je ta zakon?«

»Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!«

Oba moža sta obmolknila. Ribič se je zagledal v nebo, popotnik pa je mislil na Jude, ki so ga pregnali iz svetišča, na krvoločne Hune in na vojske, ki jih je sam vodil.

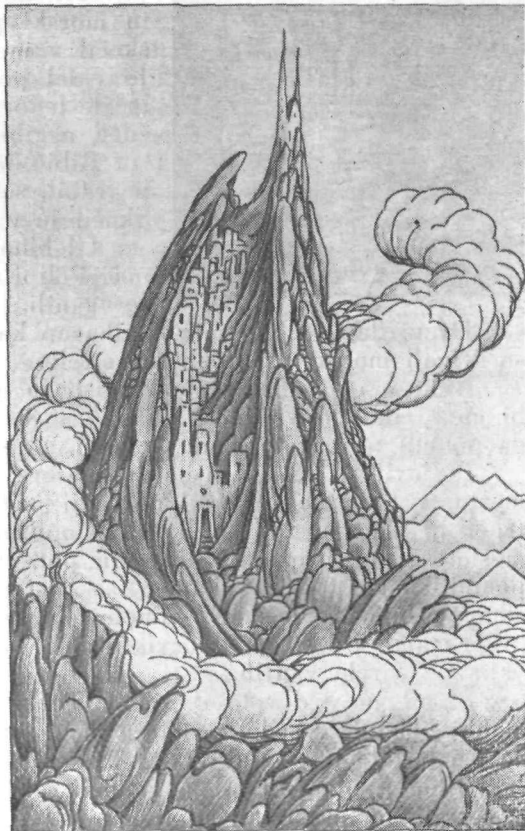
»Te besede,« je mislil, »so še bolj skrivnostne kakor rojstvo zvezde. Bolj se jim čudim, kakor svojemu lastnemu oživiljenju.«

Tedaj je apostol razširil roke, ga objel in Motokapak mu je dejal:

»Tvoj Bog je tudi moj!«

Medtem se je stemnilo in Motokapak se je utaboril na bregu jezera. Ponoči je nena-doma opazil svetel oblak, ki se mu je naglo bližal, prevzel človeško obliko in kralj je zaslišal glas, ki mu je veleval, naj shrani svoj dar do dneva, ko bo zopet prišel Tisti, za katerega ga je prinesel.

Zato Motokapak ni umrl. Šel je zopet na pot preko Pamirskih planjav in prispel do Himalaje. Od tam ga je odnesel vihar kakor peresce z vsem spremstvom na nedostopen vrh, kjer je našel vedno zeleneče drevje, cvetoče rožice in živali, ki so živele v miru med seboj. Tam je Motokapak sezidal nad grozotnimi prepadi grad, kjer hrani svoje darilo in čaka v sreči konca sveta.

Najdražji biser

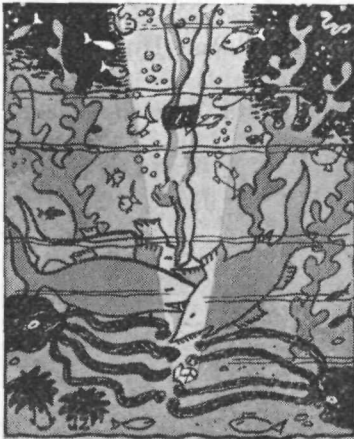
Po vsem zalivu so ljudje šepetali o tem. Od ust do ust je šla skrivnost o biseru, ki je bil tako lep in tako velik, da je bil vreden toliko, kolikor ves svet. Na dnu morja da leži, čuvajo da ga polipi z dolgimi tipalkami in morski psi, ki imajo zobe ko igle. Človek, ki bi se spustil v globino, da bi dvignil biser, bi našel smrt. Polipi bi ga ovili s tipalkami, morski psi bi ga raztrgali.

Staro pismo je pričalo, da govorice niso bile izmišljene.

Mornarji in ribiči so vedeli za mesto, kjer je ležal na morskem dnu najdražji kamen na svetu, ki je odseval iz globočine. Voda se je na tem mestu lesketala v prečudno lepih barvah.

In da je neki mornar, ki mu v prevroči želji po bogastvu ni bilo mar življenja, poskusil srečo. Spustil se je v morje in se ni več vrnil. Od takrat so bile govorice še skrivnostnejše.

V zalivu je živel mlad ribič. Bil je veren in je imel očeta in mater, ki sta bila stara in onemogla. Le sinova roka ju je redila.

V neki noči je naložil toliko rib ko še nikoli doslej. Pa se je domislil, da bi žrtvoval lov za večjo srečo, za biser. Odplul je na mesto, kjer je ležal na dnu morja biser. In je pričel grabiti ribe in jih metati v morje. In ko je vrgel zadnjo ribo, je še počakal, da se polipi in morski psi najedo. Nato se je slekel in skočil v morje. Odplaval je navzdol. V luči je videl pošastne polipe; njihove tipalke so ležale leno raztegnjene po tleh. Morski psi so ždeli negibno v svetlobi.

Ribič je splaval naravnost k biseru, ga pograbil, se zaokrenil ter švignil na površje. Skočil je v čoln ter odveslal.

Globina je potemnela ter se pogreznila v noč. Polipi so dvignili tipalke, morski psi so se zganili.

Drugi dan je bilo morje viharo kakor še nikdar doslej. Med valovi so švigali morski psi ko besne strele.

Ribič se je zaprl v svoje misli in ugibal, komu bi ponudil biser, da bi ga prodal po vrednosti, o kateri je govorilo pismo. Odločil se je, da ga ponudi najbogatejšemu človeku.

Poslovil se je od očeta in matere ter odšel na pot proti daljnemu mestu, v katerem je živel največji bogatin sveta. Hodil je dni in noči, trpel je glad in žejo in ko je stopil na prag marmornate palače sredi mesta, so mu stražniki zaustavili pot. In ko jim je ribič povedal, da bi ponudil bogatino drag kamen, so odstopili. Šel je skozi dvorane, katerih stene so bile prevlečene z žametom in katerih tla so bila pokrita s težkimi preprogami. Od stropov so viseli zlati lestenci in svetloba, ki je lila skozi okna, je žarela v njih.

Stopil je v deveto dvorano. Težki zastori so stražili ob oknih. Na mehki blazini je sedel postaren mož z dolgo brado. Njegove majhne, žive oči so begale po motnjavi.

Ribič se ni priklonil, ni položil roke na prsi, ni padel na tla. Zavedal se je, da ne prosi milosti. Pozdravil je bogatina in spregovoril:

»Prišel sem, da vam ponudim najdražji biser. V zalivu je ležal na dnu morja. Polipi z dolgimi tipalkami in morski psi, ki imajo zobe ko igle, so ga stražili. Vsi ljudje so hrepeneli po njem. Mornar, kateremu je bila misel na srečo dražja ko življenje, je skočil v globino in se ni več vrnil. V mirni noči sem se spustil na dno morja in sem ga dvignil. Pismo priča, da je vreden toliko, kolikor ves svet. Vprašam vas, če mi ga plačate po vrednosti, o kateri govori pismo?«

Bogatinu so se razširile zenice. Vprašal je hlastno:

»Ga imaš tu?«

Ribič je segel v torbo in v temotni dvorani je zasijal biser. Bogatin je ogledoval dragulj, ga potehtal na roki in dejal:

»Res, vreden je toliko, kolikor ves svet. Slišal sem, kar pravi pismo, ali ne premorem toliko, da bi ga odkupil. Bogastvo polovice sveta je v moji lasti, vse ti dam zanj.«

Ribič je odmajal z glavo. Bogatin se je zamislil in je še spregovoril:

»Počakaj! Vse bom storil, da si prisvojim bogastvo vsega sveta. Ko to dosežem, skleneva kupčijo.« Ribič je bil zadovoljen in je odšel.

Bogatin je oživel. Razširil je kupčije preko vsega sveta. V zakladnicah so zaškripali težki pokrovi. Denar se je vsipal na vse vetrove in se vračal pomnožen. Zopet je tekla zlata reka navzven, na drugi strani se je vračala. In je bila vedno večja. Odplavljala je bogastvo dežel in mest ter ga nosila bogatinu v roke.

Na svetu je zavladalo gorje. Ljudje so strmeli z grozo v nesrečo in usodo. Niso si mogli pomagati, zlata reka ni prizanašala. Postali so sužnji moža, ki je poslal nadnje zlato povodenj.

Ribič je čakal. Priča je bil krivicam in hudotam, ki so šle preko zemlje. Videl je ljudi, katerim so verige vzele človeško dostojanstvo. Poslušal je stok in mrmranje, vse to ni ganilo njegovega srca. »Nisem položil jaz roke na pravico drugih,« se je izgovarjal.

Zvedel pa je nekoč, da je prišel tudi njegov rodni krov v bogatinovo last in da sta postala oče in mati sužnja, kakor vsi prebivalci v zalivu. Vest ga je zapekla. Hotel je rešiti starše in je odhitel k bogatinu.

Mož ga je pogledal tuje. Na prošnjo je odmajal z glavo.

»Ali se nisva pogodila, da kupim biser za bogastvo vse zemlje? Nič ne morem spremeniti.«

Ribič je odšel žalosten in potrť. Pa se je tolažil: »Kmalu bom gospodar vsega sveta. Takrat vrnem staršem svobodo in jih obsujem z bogastvom in preobiljem.«

Čakal je dolgo, dolgo. In zopet je šel k bogatinu ter ga vprašal, če bosta lahko kmalu sklenila kupčijo.

Našel je moža potrtega. Z žalostnim glasom mu je povedal resnico, ki ni bila vesela.

»Prilastil sem si bogastvo sveta, usužnjil sem prebivalstvo zemlje. Le na bregovih vzhodnih dežel živi premeteno ljudstvo, ki se ni dalo ukaniti. Zaman je bil trud, ti ljudje so se smejali mojemu zlatu. Dovolj da imajo vsega in da ne potrebujejo od mene ničesar, so rekli. Njihove ladje jadrajo svobodne po morju. Vlada jim mogočen kralj. Tako velika je njegova moč, da je zaustavila tok mojega zlata.«

In bogatin je še dodal:

»Storil sem, kar sem mogel. Skleniva kupčijo, da ti dam za biser vse, kar imam. Dovolj ti bo.«

Ribič je pomislil.

»Tako ne prodam bisera. Dam ga samo za ceno, katere je vreden.«

Bogatin je sklonil glavo in ni odgovoril. Ribič se je poslovil in je odšel.

Namenil se je k mogočnemu kralju, ki je bil zaustavil tok bogatinovega zlata.

Hodil je dni in noči, da je prišel v deželo, kjer je vladal najmočnejši kralj na svetu. Prispel je v utrjeno mesto. Oborožene čete so korakale po ulicah. V jeklo odeti vojščaki so stražili ob vhodih.

Zaprosil je stražnike, da bi ga pustili pred vladarja. Povedal jim je, da je ribič in da bi rad ponudil kralju drag kamen.

Ribič je stopil pred kralja, ki je sedel na zlatem prestolu. Ni se priklonil, ni položil roke na prsi, ni padel na tla. Zavedal se je, da ne prosi milosti. Pozdravil je in spregovoril:

»Prišel sem, da vam ponudim najdražji biser. V zalivu je ležal na dnu morja. Polipi z dolgimi tipalkami in morski psi, ki imajo zobe ko igle, so ga stražili. Vsi ljudje so hrepeneli po njem. Mornar, kateremu je bila misel na srečo dražja ko življenje, je skočil v globino in se ni več vrnil. V mirni noči sem se spustil na dno morja in sem ga dvignil. Staro pismo prča, da je biser vreden toliko, kolikor ves svet. Prišel sem, da vprašam, če mi ga plačate po vrednosti, o kateri govori pismo.«

Kralj je ostrmel. Razgledal se je po sijaju, ki ga je obdajal. Oči so mu zagorele v želji, da bi kronal svoje bogastvo in blesk z najdražjim kamnom. In je vprašal:

»Imaš biser pri sebi?«

Ribič je segel v torbo in v dvorani je zasijal biser v žarki svetlobi, da je ugasnil blesk kraljevega bogastva.

Kralj je gledal dragulj kakor zamaknjen. In je spregovoril:

»Širna je moja dežela, veliko bogastva je v njej; vse izročim tebi za biser.«

Ribič je odkimal.

»Samo za ceno bogastva vsega sveta ga dam. Pismo govori, da je tolika njegova vrednost.«

In kralj se je zamislil, nato pa dejal:

»Z močjo in z orožjem si prilastim vrednost, ki jo zahtevaš za biser. Dotlej, da to dosežem, počakaj! In potem boš ti najbogatejši, jaz pa najmočnejši človek na svetu.«

Ribič je bil zadovoljen in je zapustil grad.

Orožje je zažvenketalo, bobni so zapeli in oznanjali pohod na vojno. Preko mej dežele se je razlila vojska. Plamen in smrt je nosila s sabo. Strah in groza sta šla pred njo. Ljudje so umirali v ranah in bolečinah. Ni bilo usmiljenja, ne prizanašanja v jekleni povodnji.

Kraljeva vojska je bila nepremagljiva. Vladarji drugih dežel so se branili, niso se mogli ubraniti moči in sili, ki je prišla nad nje. Daleč, daleč je že segala kraljeva oblast in še so prihajala sporočila, da je vojska zavojevala nove dežele.

Ribič je čakal. Ni bil prča grozotam, ni zrl umiranja in bede, ki je šla povsod, koder je divjala vojna. Le slišal je, da se gode na svetu hude reči, a se je opravičil, češ, nisem dvignil jaz meča nad življenje ljudi in smrt ne gospodari v mojem imenu.

Nekoč je zvedel resnico, ki ga je hudo potrla. Sporočilo mu je naznanilo, da vojne grozote niso prizanesle njegovi domačiji in da mu je vojska vzela očeta in mater, domači krov pa da je požgan do tal.

Vojska je dosegla dežele, ki so se razprostirale po visokih gorskih planjavah. Tudi te je skušala zavzeti in jih ukloniti kraljevi oblasti, a so bile moči že oslABLJENE. Na teh planjavah je prebivalo prirodno, še na pol divje ljudstvo, ki je ljubilo svobodo nad vse. Ob strmih grebenih visokih gora in pod orožjem bojevitenga plemena, ki je branilo kot lev svojo svobodo in pravico, se je skrušila moč kraljeve vojske. Kralj je bil potr in se je vdal v misel, da je nemogoče premagati ves svet. Poklical je k sebi ribiča in mu dejal:

»Hotel sem, da odkupim biser za bogastvo vsega sveta. Grozo in smrt sem poslal preko zemlje. Moja vojska se je polastila dežel in morij. Moje shrambe so prepolne zakladov. Moje žezlo gospodari in vlada vsem štirim stranem sveta. Le tam daleč v neznani deželi živi na visokih gorskih planjavah ljudstvo, katerega si nisem mogel podvreči. Reci, ali si zadovoljen, da se pogodiva za ceno vsega bogastva, ki sem si ga pridobil?«

Ribič je molčal in mislil.

Še mu je prigovarjal kralj:

»Nihče ti ne more dati več, kot ti lahko dam jaz. Vzemi, dovolj in preveč ti bo.«

Ribič pa je sklenil pri sebi: »Očeta in mater sem zgubil, rodni krov je v prahu in pepelu. Vse zaradi bisera. In da bi ga prodal sedaj pod ceno, o kateri govori pismo?«

Kralj je čakal.

»Ne morem,« je dejal ribič.

Kralj je sklonil glavo in ni odgovoril. Mladenič pa se je poslovil in odšel. In ko je bil sam, je zopet ugibal, komu bi ponudil biser. In ni našel človeka. Slišal pa je, da živi nekje v samoti najmodrejši mož na svetu. Namenil se je k njemu.

Šel je na pot in je hodil po cesti, s ceste je stopil na trato, s trate v puščavo, onkraj puščave je prišel v gozd. Dospel je do votline pod skalo. Tu je živel modrijan in samotar. Oblečen je bil v pusto raševino, dolga brada mu je pokrivala prsi.

Ribič je pozdravil puščavnika, nato mu je povedal zgodbo o biseru in ga še vprašal za svet.

Modrijan se je zresnil. Pozneje se mu je žalost razlila preko obraza. Velel je mladeniču, naj mu pokaže biser in ta je storil tako.

»In bogastvo vsega sveta hočeš zanj?«

»Da; tako govori pismo o njegovi vrednosti.«

»Jaz ti ga odkupim,« je povzel mož.

Ribiču so se zaiskrile oči, vendar je podvomil o resničnosti samotarjevih besed:

»Kako dosežeš to, česar nista dosegla ne bogatin, ne kralj?«

Takrat je puščavski mož razprostrl roki, se razgledal na vse strani ter spregovoril s slovesnim glasom:

»Ves svet je moj, ker ničesar nimam. Ako pa bi posedal le ped zemlje, bi vse drugo ne bilo moje.«

Ribič je sklonil glavo. Čez čas je uprl pogled v moža. Nič ni govoril puščavnik, vendar je mladeničeva vest trepetala.

Tako sta stala in molčala. Prvi je spet spregovoril samotar:

»Dovolj je bilo vsega. Pri meni ostani in ves svet bo tvoj!«

Besede so pretresle ribiča do dna. Obnovil je v spominu vse, kar se je zgodilo od takrat, ko je dvignil biser iz morja. Spomnil se je gorjá in smrti, očeta in matere. Oklenil se je moža v raševini in zaihtel:

»Zahvaljen za to, kar si mi dal in za plačilo naj bo biser tvoj.«

Puščavnik je odmajal z glavo:

»Čemu bo meni in tebi?«

Sklonil se je k tlom, pobral okrogel prirodni kamen ter dejal:

»Če bo treba stolči oreh ali lešnik od sadov, ki rastejo v gozdu, ti bo prav tako služil ta kamen.«

Ribič je razumel vse. Dvignil je roko, zamahnil in zagnal biser v potok dol med vrbe. Takrat je pristopil samotar, ga objel in ga odvedel v svoje domovanje.

Francè Kunstelj

Svetonočni zvonovi

Krog gorke pečice sedimo
in v jaslice svetle strmimo;
od zunaj nekje se zvon oglasi,
že angelci vabijo k polnočnici.
Ting, ting, ting, tang,
ting, tingel, tingel, tingel, tang.

Vstanimo, vstanimo, bratci, sestrice,
hitimo, hitimo čez snežne gorice!
Kaj mar nam nocoj je burja in mraz,
k polnočnici angelci spremljajo nas!
Ting, ting, ting, tang,
ting, tingel, tingel, tingel, tang.

Zvonovi, zvonite,
v Betlehem sveti nam pot pokažite,
da najdemo malega Jezuščka
in mater Marijo in Jožefa.
Ting, ting, ting, tang,
ting, tingel, tingel, tingel, tang.

Rud. Pečjak

Mikica Mokica

(Dalje.)

12.

Sapica je zapihala in vse rožice so se pripognile. Mikica je sedela na zvončnici in se je z rožico vred zazibala. Debelega čmrlja je vrgel vetrček v travo. Brenčal je, piskal, cvilil, ker ni mogel takoj vstati in ker je zgubil eno pogačico.

Mikica ima zdaj poln želodček medu in na nogah dve lepi rumeni pogačici. Kam sedaj? — Nima ne hiške, ne mame kraljice. Na atkov vrt bo zletela, atek ima čebelice, prosila jih bo, da jo bodo sprejele.

Zletela je visoko, visoko v sončne žarke, polna sladkega medu. Iskala je zračno cesto, po kateri letajo atkove čebelice domov in zdoma.

»Mama, mama!« je nenadoma v smrtni grozi zakričala. Ves svet ji je kar zaplesal pred očmi.

Visela je v pajkovi mreži.

»Mama — atek — Videk — Lenka — Ančica — pomagajte, pomagajte Mikici čebelici, da ne bo umrla!« Brčala je z nožicami, migala s trudno glavico, s trepalkami in perutkami. Vse zaman, vse zaman.

Groza in trepet.

Iz svojega pajčevinastega gradu na vrhu mreže sta prilomastila strašna razbojnika: oče pajek in mati pajka. Ko sta zagledala Mikico čebelico, sta se strašno grdo zasmejala.

»Hohoho — to pa bo pečenka to —« se je zakrohotal razbojnik pajek.

»Razbojnica mati pajka pa je švisnila: »Hihihi — kako po pečenki diši.«

»Ravno prav,« se je zahohotal oče pajek, »danes je moj god — sladke pijače bo za sod. Modra je in rdeča — za moj god posebna sreča.«

Zdaj sta se spustila razbojnika po mreži k ubogi Mokici. Zopet sta se grdo zasmejala. Zaplesala sta okoli Mikice, ki je komaj komaj še z nožicami brcala, svoj strašni razbojniški ples. Divje sta kričala:

»Hitro k žrtvi zaplešiva,
gorko krvco ji izpijva...«

»Ljubi atek pajek, ljuba mama pajka,« je hlipnila Mikica v smrtnem trepetu, »lepo vaju prosim — jaz medek nosim. Lepo vaju prosim — spustita me — ne umorita me. Medka in rumene pogačice nesem mami kraljici —«

»Saj res — hohoho — kaj ne veš, da je danes moj slavní god, ki ga že od nekđaj praznuje moj častitljivi rod,« se je zahehetal razbojnik pajek.

Nato sta spet oba hripavo zapela:

»Naskočiva
in v pleničke
jo povijva,
da ne piči —
sladka čiči —«

»Dajva, pa se še malo pred gostijo ponorčujva, ljubi oče pajek,« je rekla mati pajka. »Saj sva našo preljubó, zlato punčko tako lepo v pleničke povila in ji stkala tako lepo mehko židano zibelko.«

»No — pa zapojva, ljuba mati pajka, saj danes je moj god, ki ga praznuje vedno moj preslavlñi rod.«

Vrgla sta na ubogo Mikico še nekaj nitk in jih nategovala, kakor da zibljeta. Pri tem sta pela — eden tanko, drugi debelo:

»Ojajajajaja —
naša punčka aja,
očke je zaprla —
kmalu bo umrla —«

»Mama — mama — tvoja punčka bo umrla,« je grknila Mikica in zaprla očke, da bi ne videla, kaj se bo zgodilo.

»Mikica Mokica — moja uboga, uboga punčka,« je slišala iz strašne daljave sladek, toda neizmerno žalosten glas.

»Ojajajajaja —
naša punčka aja —« sta tresla razbojnika mrežo.
Čomf!

Kaj se je zgodilo?

Rogač je pretrgal mrežo in odnesel na hrbtu Mikico in razbojnika pajka. Mati pajka pa se je komaj rešila na vejo.

Zdaj pa imata svoj slavní god — — —

Rogač ni mogel več leteti in vsi trije so padli v travo pod drevo. Nastala je živa kopica. Prvi jo je popihal in se skril razbojnik pajek. Rogač je kričal, da bo vse pajke na roge nabodel. Dolgo časa je brcal in rentočil, preden se je rešil pajčevine.

»Reši še mene, ljubi rogač. Medka ti bom dala, če me rešiš,« ga je prosila Mikica.

»Jezem sem, da bi ves svet na roge nabodel. Pa ga bom tudi nabodel in ga bom,« se je drl rogač in odletel. Mikice še pogledal ni.

»Saj jaz nisem kriva, ljubi rogač — prav zares da ne,« je zaklicala za njim.

Rogač pa je bil že daleč, daleč — —

13.

Mikica čebelica leži v travi na hrbtu in krilcih. In joka, ker se ne more prav nič ganiti. Vsa je še vedno zvezana.

»Kdo je tako dober, da bi me rešil iz te strašne pajčevine? Kdo je tako dober? — Ni nikogar?!« Milo, milo je Mikica klicala.

Nekdo jo je zagrabil. Ne. Dva sta jo zgrabila. — Nekam jo vlečeta.

Bila sta dva mravljinca, iz rodu samih Cmeroncev Cmerincev.

»Kam me vlečeta, dobra mravljinčka — kam?«

»Na mravljišče, da te bomo pojedli,« se je zadržal eden izmed mravljincev.

»Jaz se že kar veselim na gostijo,« se je zasmel drugi.

»Na pomoč — na pomoč —!« je zaklicala Mikica tako bridko, da je striček murenček pritekel iz luknjice.

»Ljubi striček murenček — reši me — reši me. Tebe sem imela vedno rada. Pomisli striček — na mravljišče me vlečeta, da me bodo pojedli. Striček murenček, dobri striček murenček — pomisli — pomisli — —«

»Saj bi te rad rešil, ampak mravljincev se tako bojim. — Ves sem mehak, pa me boli, če me ugriznejo. Če samo mislim na mravljince, me že boli —«

»Hamhamham,« je začeljustil eden izmed mravljincev na murenčka, ki je ves preplašen zbežal v luknjico.

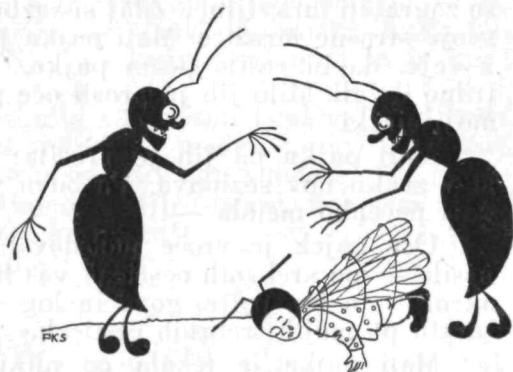
Z marjetice je pokukal v travo — Cimbium.

»Ljubi, dobri, blagi Cimbium,« je kliknila veselo Mikica. »Lepo te prosim — zapodi mravljinca — —. Pomisli, pojedti me hočeta — —. Jaz sem tisti metuljček, ki je plesal v luknjici pri murenčku. — Ali še veš — ali še veš — kako sva se bila pred strašno kačo skrila pod trobentico. Daj — zapodi mravljinca.«

»Saj bi ga zapodil, če bi bil en sam. Kar glavo bi mu odtrgal. Dveh se pa skoraj bojim, ker bi me od dveh strani zgrabila. O, če bi bil en sam, kar glavo bi mu odtrgal,« se je junačil in korenjačil strahopetni Cimbium.

»Hambrbam!« je zazelenil nad njim mravljinec, in Cimbiuma je od strahu kar vrglo sredi marjetice.

Priskakale so kobilice, cvrčale, se posvetovala, privlekla bilko in mahnile po mravljinču. Toda ko jih je mravljinec nahrulil, se spustil za njimi in zakričal, da mravljinci morajo tudi jesti, so vse preplašene zbežale.

Mikica je zopet sama. V travi med rožicami leži in joka, saj bo vsak čas umrla.

Prav nad njo se je pripognila travnata bilka. Pikapolonica je lezla nanjo, se zazibala, razprostrla perutke, zajuckala in radostno odletela v dišeče sončno ozračje.

»Pikapolonica — pikapolonica,« je klicala za njo Mikica.

Mravljinja sta klicala tovariše, naj pridejo na pomoč.

Nekje v bližini je strašno zatulil razbojnik pajek. Tudi njega so zgrabili mravljinci. Zdaj si razbojnik ne more pomagati, ker nima svoje strašne mrežice. Mati pajka je zajokala in se po nitki spustila z veje, da bi rešila očeta pajka. Toda ni mogla, mravljinci so ga trdno držali. Milo jih je prosil oče pajek: »Zlati mravljinki — ljubi moji sinčki —«

Mati pajka pa jih je prosila: »Spustite mojega moža, da grad si v zraku nov sezidava. Pa bova v gradu vam plesala — iz gradu vam pečenko metala —«

Oče pajek je vroče moledoval: »Po srebrnih nitkicah vas bova nosila — po srebrnih cesticah vas bova vozila —. O to bo šlo okrog, okrog — nebo, polje, gozd in log —. Čudovita je vožnja v sončnih žarkih po mojih srebrnih cesticah.«

Mati pajka je tekala po nitki gor in dol tik nad mravljinci. Kar se ji je posrečilo, da je zgrabila očeta pajka in ga potegnila na nitko. Dva mravljinja, ki sta se ga držala, je vlekel s seboj.

Pribrenčal je debel kosmat čmrlj in zaplesal v zraku okoli Mikice.

»Boter čmrlj — boter čmrlj —« je zagolčala Mikica. »Reši me, boter čmrlj — v žlahti smo si —«

Boter čmrlj je odletel in ni zinil niti besedice.

Novi mravljinci so prišli na pomoč in jo zgrabili.

Z marjetice je zopet pokukal Cimbura in zakričal: »O — kar glavo bi mu odtrgal, če bi bil en sam!«

Blizu Mikice je padla v trobentico čebelica. Bila je vsa rumena, kakor da bi se bila skopala v rožicah.

»Sestrica čebelica — sestra čebelica —« je še komaj slišno hropela Mikica.

Po travniku se je prismejala neskončno lepa punčka. Trgala je rožice in pela:

»Eno rož'co ljubim —
v mojem srčku spi —«

Odtrgala je marjetico, na kateri se je skrival hrabri vitez Cimbura. Nesrečni junak je telebnil z marjetice, da se je komaj pobral. Splezal je na drugo marjetico in se potihoma jezil: »To je pa že od sile — in naravnost nesramno.«

»Ljuba, dobra punčka, ki si tako neizrečeno lepa — reši me strašnih mravljincev,« je kliknila Mikica. »Medka sem nabrala in rumene pogačice. Iskala sem mamo kraljico — pa sta me ujela razbojnik pajek in razbojnica pajka.«

Punčka jo je zagledala, slišala pa ne.

»Uboga, uboga čebelica,« je vzkliknila in pokleknila poleg nje v travo.

»Pa saj to je Lenkica — njena sestra Lenkica,« je zaklicala Mikica s takim veseljem, da bi bila kmalu umrla. »Sestrica Lenkica,

jaz sem uboga Mikica Mokica — mamina punčka —. Pomisli — na mravljišče me vlečejo, da me bodo pojedli.« Lenkica je ni slišala.

»Boste šli — rabeljni! — Kaj vam je naredila uboga čebelica,« je ogorčeno zaklicala Lenkica, odtrgala travnato bilko in napodila mravljinice.

Mravljinici so bežali, kar se je dalo, in kričali: »Mravljinici moramo tudi jesti — in moramo jesti. Živi ne moremo pod zemljo.«

Vitez Cimbun, ki bi bil strašno rad junak, je kričal na vse grlo z marjetice: »Čakajte — požeruhi. Kar glave vam bom potrgal — le počakajte, čeljustniki. Kako le bežijo — junaki korenjaki. Kako jo cvrejo — joh — joh — joh —« Njegova krasna suknjica se je kar spreminjala v soncu.

»Kakšna lepa čebelica!« je plosknila z roki Lenkica. »Od kod pa si ti doma — od kod, ko imaš tako lepo modro kapico in rdeča krilca. Take lepe čebelice pa še nisem svoj živ dan videla.«

»Tvoja sestra Mikica sem. Mamo kraljico iščem, ker sem zdaj čebelica. Nimam ne hiške, ne mame kraljice.«

Lenkica jo je narahlo z bilko oprostila pajčevine.

Mikica je prosta — juhuhu —. Striček murenček je pokukal iz luknjice in zagodel: »Mi smo vojaki korenjaki — —.« Mikica je veselo zletela sestrici Lenkici naravnost na ličeca, da bi ji dala poljubček. Toda Lenkica se je ustrašila, zamahnila z roko, zbežala in jokaje zaklicala: »Zdaj me hoče pa pičiti — ta grda, hudobna čebela.«

Mikici je bilo hudo, hudo...

14.

Mikica je zletela visoko v zlato ozračje. Kmalu je priveslala na cestico, kjer je srečavala atkove čebelice, ki so domov letele.

Čebelice so jo začudeno gledale. Slišala je, kako so govorile:

»Od kod pa je ta plavka?« — »Od kod pa je ta rdečka?« — »Je že kaka pritepenka.« — »Iz gozda je doma.« — »Divja je —.« »Roparica.« — »Ne — ni. Pogačice nese.«

Mikica je letela, letela. Že je zagledala domačo hišo, vrt in čebelnjak. Poleg čebelnjaka sta sedela na klopici atek in mama, po vrtu sta skakala Videk in Ančica.

Po domači hiši je zadišalo, da je bila Mikica kar omamljena. Vsa trudna je zletela naravnost mami na roko in od veselja kar zaplesala. Božala je mamico z nožicami in tipalkami in dve majceni, majceni solzici sta ji od radosti kanili iz očesc. Kar naprej in naprej je poljubovala mamino roko.

Zopet je pri mamici.

Atek in mama sta jo začudeno gledala in govorila:

»Kaj pa je tej čebelici? Saj kar skače in pleše.«

»Ali se ji je zmešalo ali kaj.«

»Čebelicam se nikoli ne zmeša. Še nikoli se ni kaj takega zgodilo.«

»Pa kakšna je.«

»Modro kapico ima in rdeča krilca.«
 »Ta pa ni naša čebelica. Od kod se je le vzela.«
 »Nič hudega ne namerava. Medka je prinesla in pogačice.«
 »Ampak kar naprej pleše —«
 »Nekaj bi rada povedala. Nekaj se ji je zgodilo.«
 »Saj se kar na glavico postavlja.«

Tako sta se pogovarjala atek in mamica, ker nista vedela, da imata v rokah svojo izgubljeno punčko Mikico Mokico.

Mikica pa od samega veselja ni mogla govoriti. Samo vzklikala je: »Moja zlata, zlata mamica. Moj zlati, zlati atek.« (Dalje.)

Karel Mausser

Božična

Tiho se noč srebri
 kot v svilo belo odeta.
 Vse čaka, vse hrepeni,
 da odpro se nebesa sveta.

V gozdu srne kleče,
 vsa bela blešči se vas.
 Zdaj vsak naj očisti srce,
 da Jezus obiše nas.

Krista Hafner

Marjanica pri jasliah

SVETI VEČER JE. V SOBI DIŠI ŠE PO KADILU. MARJANICA SEDI V KOTU PRI JASLIH IN JIH OBČUDUJE.

GLEDA JEZUŠČKA V JASLIH IN ŽIVALCE, LJUBE ZNANKE, KI SE PASEJO PO ZELENEM MAHU OKOLI HLEVČKA. PA SE SKLONI H KODRASTI OVČKI IN JO VPRAŠA:

»POVEJ, BEKA, KAJ BOŠ DALA LJUBEMU JEZUŠČKU?«

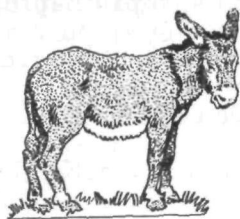
»BEEE, BEEE,« ZABLEJE OVČKA, »TOPLE VOLNE MU DAM, DA GA ZEBLO NE BO.«

MARJANICA POKIMA, PA SE OBRNE H KRAVICI:

»IN TI, DIMKA, KAJ BOŠ TI DALA JEZUŠČKU?«

»MUUU, MUUU, SLADKEGA MLEKA MU DAM, DA LAČEN NE BO,« ZAMUKA KRAVICA.

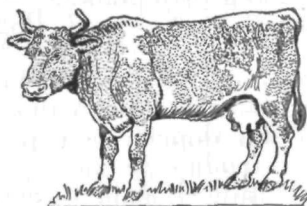
IN MARJANICA POGLEDA ŠE OSLIČKA:

»PA TI, SIVKO, KAJ BOŠ TI STORIL ZA LJUBEGA JEZUSA?«

»IA, IA, NOSIL GA BOM, DA GA KRUTEŽ HERODEŽ UGRABIL NE BO,« ZARIGA OSLIČEK.

MARJANICA JE ZADOVOLJNA Z ODGO-

VORI, Z MEHKO ROČICO POBOŽA OVČKO
IN KRAVICO IN OSLIČKA.

PA SE OGLASI PASTIRČEK, KI KLEČI
PRED HLEVČKOM:

»POVEJ PA ŠE TI, MARJANICA, KAJ BOŠ
PA TI DALA LJUBEMU JEZUŠČKU?«

MARJANICA SE ZAMISLI, POGLEDA MA-
LEMU JEZUŠČKU V SVETI OBRAZ, PA OD-
GOVORI:

»SVOJE SRCE MU DAM. IN RADA GA IMAM!«

NATO POKLEKNE PRED JASLICAMI, SKLENE ROČICI IN
MOLI:

»JEZUŠČEK NA SLAMICI
PRI SVETI BOŽJI MAMICI,
KI TE NOCOJ RODILA JE:
PRISRČNO LJUBIM TE!«

Karel Mausser
Božični spomin

Dobro se spomnim, kar ded nam je pravil,
ko smo sedeli pri peči vsi tihi.
Ura tiktakala le je na steni,
vmes so oglašali naši se vzdih.

»Zdaj, otročiči, bo Bogec zajokal,
le počakajte, da polnoč bo bilo.
Takrat se v mestu bo betlehenskem
znova nam Dete božje rodilo.«

In smo čakali, čakali, čakali,
kdaj bodo udarci polnočni odbili.
Čudna svetloba obdala je hišo —
zjutraj pri peči smo se prebudili...

Nas dom

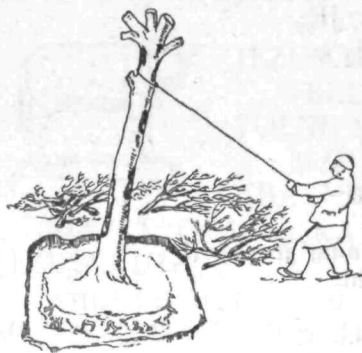
Leop. Paljk

Mladim sadjarjem v pouk

Ej, fant! Ali tako upoštevaš moja navodila? Zlovoljen sem šel mimo vašega sadovnjaka, ker sem videl marsikaj, kar me je globoko užalostilo. V njem je stala stara tepka. Kvišku je štrlelo nekaj polomljenih in trhljih vej in tudi njeno deblo je bilo že na pol razpadlo. Mislil sem si: »Čemu neki stoji ta pokveka v sadovnjaku?« Samo v napoto je drugim mladim in zdravim drevesom. Škoda za prostor, ki ga zavzema bolno in že skoraj odmrlo drevo. Na takšnih hirajočih drevesih se navadno naselijo najrazličnejše bolezenske glivice, ki se nato razširijo še na zdrava drevesa. Zato le ven z njimi! Čim prej — tem bolje! Ker pa sami tega dela ne boste zmogli, prosite očeta, naj vam pomaga! Najprej odžagajte veje

in odkopljite zemljo okrog drevesa! Nato zadrnite pod krono okrog debla močno vrv in potegnite! Ker ste »fantje od fare«, krepki in zastavni, boste drevo zlahka izrvali s koreninami vred. Iz jame odstranite še vse potrgane in posekane korenine, ki bi začele v zemlji gniti, in jamo nato zasujte! Trhlo drevo in veje, kjer navadno prezimujejo razni sadni škodljivci, pa odnesite hitro iz sadovnjaka ter jih razžagajte in razsekajte za kurjavo!

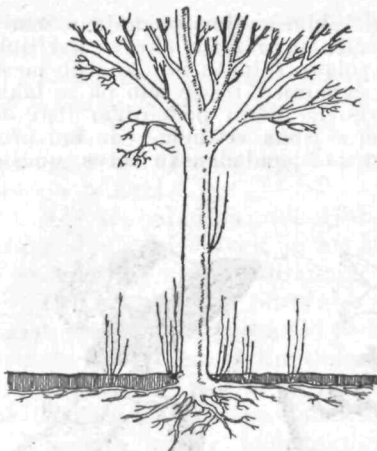
Na nekem vrtu sem opazil, da so rastli okrog češpljevega drevesa mnogi poganjki. Te morate odrezati tik ob korenini in deblu. Ako jih odrežete bolj pri vrhu, vam znova poženó prihodnje leto. Tudi sem videl na mnogih sadnih drevesih posušene plodove, tako zvane »mumije«. Ker prezimujejo na takšnih plodovih trosi nevarne glivičaste bolezni, ki jo imenujemo monilijo, je treba vse obvisle plodove pobrati z dreves in jih sežgati.

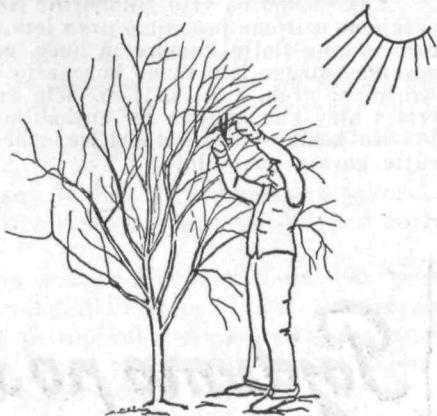
Hoo-ruk!

Za spomladansko cepljenje drevs naberemo cepiče v januarju. Cepiče režemo le z zdravih dreves, ki so že rodila. Pomnite tudi, da imajo enoletne mladike na južni strani drevesne krone mnogo bolj razvita in krepkejša očesa kot na severni strani in v notranjosti krone. Za cepiče so tedaj najbolj pripravi poganjki, ki so zrastle na južni sončni strani. Najprej si naberemo cepiče različnih debelosti od česenj, nato sliv in češpelj, a nazadnje še od jabolk in hrušk. Cepiče povežite v snopke. Nanje pritrdite deščico, na katero ste napisali ime dotične sadne vrste ali sorte. Nato zagrebite te snopke v zemljo do zgornjih očes na severno stran hiše!

Ribez in kosmuljo gotovo poznate. Omenjeni vrsti jagodičja razmnožujemo s potaknjenci, ki jih prav v tem času lahko narežete z zdravih grmičev. Za potak-

Poganjke iz korenin in debla moramo odrezati

Rezanje cepičev

njence potrebujemo 15—20 cm dolge enoletne mladike. Začasno jih zasujte v zemljo, prav tako kot cepiče. Spomladi jih boste nato posadili na vrt.

CVETLIČARICE — NE POZABITE

1. zrahljati cveticam lončnicam večkrat vrhnjo plast zemlje z lesenim klinčkom, 2. umiti z mokro krpo ali gobo velikih palmovih listov, dalje listov gumovca, filodendrona i. dr.,

3. očistiti cvetice, ki prezimujejo v kleti ali na stopnišču, ovenelih in usahljlih listov. Ob lepem vremenu prostor prezračite! Zalivajte jih bolj malo. Nekoliko več vlage potrebujejo cvetoče sobne cvetice, n. pr. ciklame ali korčki in božične ali členaste kakteje. Korčke zalivajte previdno in le ob robu cvetličnega lončka, da ne zmočite gomolja in listnih popkov, ker drugače radi gnijejo. Da se zemlja v lončku ne skisa, pazite, da ne zastaja voda v podstavku! Na dno podstavka položite dve deščici ali 3—4 kamenčke, nanje pa cvetlični lonček! Cvetice zalivajte le s postano in ogreto vodo (10—14° C). Voda iz vodovoda je premrzla, saj ima le 3—4° C topline. Odcvetelih ciklamskih cvetov ne odrezujte, ampak jih sunkoma iztržite iz gomoljev!

Ker morajo rastline pozimi počivati, jih imejte bolj na hladnem prostoru! V topli sobi, kjer je zrak navadno zelo suh, lončnice le slabo uspevajo. Tudi se na njih kaj rade pojavijo listne uši, kaparji in drugi škodljivci.

Drage cvetličarice! Vem, da ste tudi ljubiteljice cvetočih grmov. Izmed lepoticnega grmičevja omenjam najbolj znana plemena, n. pr. španski bezeg ali lipovko, ki je na naših vrtovih najbolj razširjena okrasna rastlina, dalje forsicijo, ki cvete zlatorumeno zgoda spomladi, razne oslade, vajgelije, japonske kutine, dajcije, lepoticne gloje in češmine itd. Navedeno lepoticno grmovje razmnožujemo po večini s potaknjenci. Na isti način razmnožujemo tudi razne vrtnice vzpenjalke in vrtnice mnogocvetnice ali polijantke. Enoletne mladike razrežemo na 20—25 cm dolge šibe, ki jih začasno zagrebemo v zemljo, spomladi pa potaknemo na dobro pripravljeno vrtno gredico 20 cm vsaksebi. Naslednjo jesen presadimo ukoreninčenke na stalno mesto. Zdaj je čas, ko si potaknjence še lahko narežete!

VSE PO NAČRTU

Drage vrtnaričice! Četudi ni misliti v tem času na kakšno delo zunaj na vrtu, vendar ne bi bilo prav, če bi počivale vso dolgo dolgo zimo. V zimskih večerih si zato napravite natančen načrt za spomladanska dela na vrtu.

Ali že veste, da ne smemo sejati in saditi ene in iste vrste zelenjadi vedno na isto mesto, ampak vsako leto drugam? Ako bi gojili n. pr. zelje vedno na istem prostoru, bi slabo uspevalo in le malo obrodilo. Zato je treba vsako leto odbrati in določiti zelju in sploh vsaki rastlini drug prostor. Takšno vrstitev vrtnih sadežev imenujemo kolobarjenje. Ako pravilno kolobarimo, nam ni niti treba gnojiti zemljo vsako leto, ker zadostuje, da jo pognojimo vsako četrto leto.

Kako bomo na vrtu kolobarili? Na dobro, s hlevskim gnojem pognojeno zemljo posejemo oziroma posadimo prvo leto razne kapusnice, n. pr. zelje, ohrovt, karfijolo, rožni kapus, dalje kumare in buče, paradižnike, solato, špinačo itd. Na isto mesto posejemo drugo leto razno korenasto zelenjad in čebulnice, tretje leto pa še lahko stročnice: grah, fižol in bob. Šele četrto leto vnovič dobro pognojimo tisti del vrta s hlevskim gnojem ter gojimo zelenjad zopet v istem vrstnem redu kot prej. Ko boste, drage vrtničarice, izdelovale načrt za spomladanske setve, upoštevajte gornja navodila!

Janko Sicherl

Urnih nog naokrog ...

Mladini so najbolj priljubljene živahne igre pod milim nebom, saj je narava tako vabljava v vsakem letnem času.

Koliko lepih ur je preživel Zahlevarjev Andrej na paši pri svoji drobnici. Na zelenem travniku se je nateplo v sončnih jesenskih popoldnevih mnogo vaških otrok. Najmlajši so se držali za roke, se vrteli v krogu in prepevali: »Ringa ringaraja, kozliček pa nagaja, medved prilomasti, hoče ga ukrasti.« Starejši fantiči pa so se igrali rajši »črnega moža« ali »ravbarje« in »žandarje«, še bolj pa jim je ugajala igra »lov na lisjaka«. Kdo bo lisjak? Hoteli so žrebat, pa so se premislili in brž izbrali nepremagljivega vaškega tekača, hitrega Andrejca, ki so ga vsi občudovali zaradi lepega teka. Lisjak je urnih nog zapustil stezo, preskočil mali jarek, zlezal čez plot ter že izginil v bližnjem gozdu. Čez nekaj časa so se zapodili za njim ostali tovariši, ki so močno lajali, saj so bili dvonožni psi. Takoj v grmovju pa so utihnili, da bi jih lajanje ne izdalo lisjaku. Ej, kje je bil že Andrej! Sem ter tja je spustil na tla kak košček rdečega papirja, da bi ga po tej krvavi sledi lahko zasledovali zalezovalci. Prav spretno se je skrival in jih vodil za nos, končno pa ga je pasja drhal le obkolila v grapi ob studenčku. Psički so bili utrujeni, da so skoraj jezike kazali, lisjak, vaje gozdnega teka, pa bi še tek, a se mu je mudilo, da bi odgnal živino domov. Bil je pameten ta lisjak in ni pustil, da bi fantiči ležali na tleh ter pili mrzlo studenčnico. Ker je bilo že hladno, jim je rekel, naj gredo

domov, kjer naj se preoblečejo. Vsi so ga ubogali, le Matevžek se je spozabil ter se vroč napil vode.

Drugi dan neubogljivca ni bilo na spregled. Z zavezanim bolnim vratom je žalostno čepel za pečjo. Stric pa mu je nagajal: »Preveč je divjal naš fantiček, kakor tisti psiček, ki je tako hitro tekel okrog drevesa, da je samega sebe ujel za rep. Odrasel človek napravi pot enkrat, otrok dvakrat, pes pa trikrat.«

Res je, mladina zelo ljubi tek, pa saj je bilo že od nekdaj tako. Že prazgodovinski človek je na lovu tekel, preskakoval naravne ovire v borbi z zverino ali s sovražnikom.

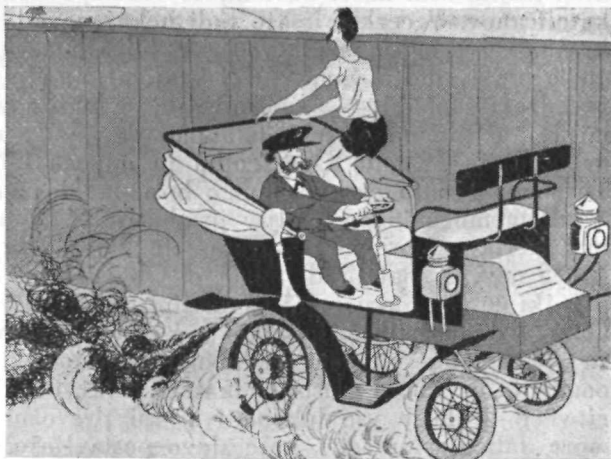
Zgodovina nam poroča o znamenitem tekaču Filipidu. Leta 490. pred Kristusom so v maratonski bitki Grki premagali Perzijce. Tekaç je zdržema pretekel približno 40 km dolgo pot. Ko je prisopihal v Atene, je spregovoril le še besede: »Veselite se, mi smo zmagali!« in se zrušil mrtev na tla. Njemu na čast imenujemo še danes tek na 42 km maratonski tek

Seveda zmore teči tako dolgo pot samo popolnoma zdrav in vaje (treniran) odrasel tekmovalec. Drugi, ki tega ne zmorejo, pa tečejo na kratkih progah 100 do 300 m, na srednjih 400 do 2000 m. Tek od 3000 m dalje pa prištevamo že k dolgim program.

Kaj pa mladina? Napor telesnih vaj mora biti v skladu z otroško naravo. Kdor ima utrjena pljuča in zdravo, krepko srce, naj le poizkusi. Za hitri tek zadostuje do 50 m, bolj počasni, a vztrajnostni tek pa naj traja do pet minut. Vsako pretiravanje pa je škodljivo. Kdor misli, da je »atlet« (borec-tekač), bo pod dobrim vodstvom kmalu spoznal, da mu do dobrega tekača še mnogo manjka, ker napačno teče.

Teci lahko, sproščeno, naravno! Stopala niso obrnjena navzven, temveč so skoraj vzporedna. Dvigaj kolena, korak ne sme biti prekratek. Nogo, s katero se odrineš, v kolenu iztegni, da podaljšaš korak. Tek mora biti tekoč in ne poskakujoč, ker se sicer prehitro utrušiš. Z rokami mahaj čim manj, le toliko, kolikor je potrebno. Med tekom moraš biti nagnjen dovolj naprej. Hrbet ne sme biti preveč uleknjen in glava ne zaklonjena. Pazi na zadostno in pravilno dihanje, da ti ne zmanjka sape, kakor tistemu Američanu, o katerem pripoveduje športna kronika (letopis) sledečo zgodbo:

Bilo je leta 1904. na olimpijskih igrah v Ameriki (St. Louis). Silno je bilo vroče. V senci je kazal toplomer 33 stopinj. Neki tekmovalec, ki je tekmoval na maratonski progi, je sredi proge skočil neopažen na avtomobil. Dobrohotni šofer ga je peljal precej daleč. Blizu cilja je vrli tekač lepo smuknil na cesto ter z novimi močmi pritekel kot »zmagovalec« med občinstvo, ki ga je kot prvaka burno pozdravljalo. Kmalu nato je pritekel na cilj resnični prvak, za katerega pa se nihče ni dosti menil. Seveda je vsa zadeva kmalu prišla na dan in najbrž je bil lisjak tudi kaznovan.

Tako vidimo, da svet od nekdanj teče. Teče voda, teče čas, kmalu zima bo pri nas. Smučarji, pripravite, pregledajte in popravite smuško opremo in opravo za zimsko zabavo. Prihodnjič pa nekaj o smuki na beli poljani, saj bo letos gotovo več snega kakor lani!

Pismo iz Kanade

(Iz pisma slovenskega izseljenca.)

Windsor...

Življenje na zapadnem severu v gmotnem oziru daleč nadkriljuje ono v Evropi. Kljub temu pa tudi tu ni nepoznana brezposelnost. Delavec v Kanadi, ki ima stalno službo, je v vseh ozirih gospod. Kajti tu na videz ni takih razlik med stanovi kot v stari domovini. Nas Jugoslovane prav tako upoštevajo pri delu in v javnem življenju kot prave kanadske ljudi. Zanimivo je, da se tu vsi tikamo: od navadnega cestarja do delničarja podjetja, bankirja ali kardinala. Vsi brez izjeme smo »ti«. Pri pozdravljanju se ne odkrivamo, ampak si dajemo le znake z roko. Tudi ne pazimo, kdo bo prvi pozdravil, delavec ali gospodar.

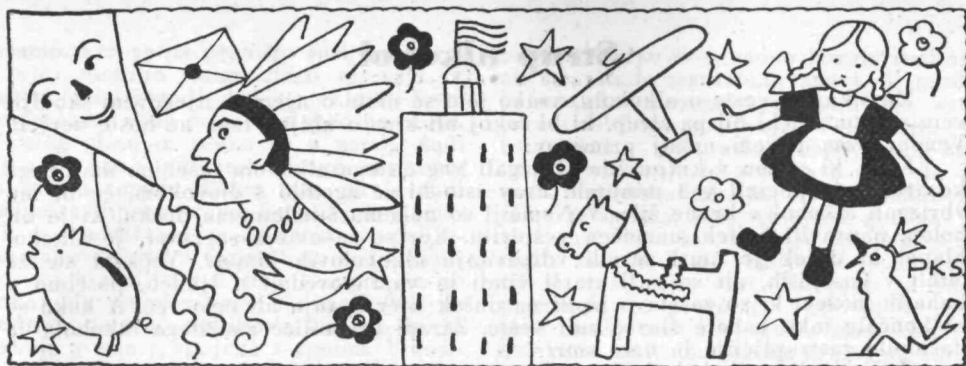
Plače delavcev se ravnaajo največ po vrsti dela. Najboljše plače imajo v Fordovih tovarnah za avtomobile. To je največje podjetje avtomobilov na svetu. Samo v Windsorju je zaposlenih nad 10.000 delavcev. Delo je večinoma osemurno. V rudnikih je zaradi vode, napora in slabega ozračja delo samo šesturno, a plačajo prav tako za osem ur. Pri delu je vsak delavec svoj gospodar in ga nihče ne priganja. Če je nezmožen, pa prav kmalu izgubi delo.

Za učenje različnih obrti in mehaničnega dela je dobro preskrbljeno. Vsak delavec hodi lahko po dnevnem delu v večerno šolo za svojo stroko.

V teh pokrajinah piše neprestano veter. Kot je prijeten v poletni vročini, tako je neprijazen v zimi, ko se pogosto spremeni v silovit leden orkan. Tudi v južnejših predelih Kanade doseže mráz — 62°. Ozračje vpliva tudi na človeški organizem. Prebivalci v severozapadnih krajih imajo vodene, ribje oči in svetle, redke lase. Pogleda so nekako mrtvega.

Glede vere bo menda malokje na svetu taka mešanica kot je tu. V neki knjigi sem našel naštetih 46 veroizpovedi. Po številu pa je le največ katoličanov. V cerkvi imajo tudi nekaj navad, ki jih ne poznate v starem kraju. Šel sem na sveti večer v bližnjo cerkev. Ko vstopim, vidim, da gledajo vsi ljudje vame, proti vratom, oltarju pa kažejo hrbet. Kar malo v zadregi sem bil — in obrnil sem se tudi jaz proti izhodu. Prav isto se mi je zgodilo na starega leta dan. Izvedel sem pozneje, da na ta način pričakujejo prihoda Odrešenika in novega leta, kar je prav pomembno. Tu so po mestih cerkve mnogo bolj napolnjene kot v stari domovini.

Pomemben in pretresljiv je običaj, ki ga imajo po velemestih Kanade in Amerike zadnje ure starega leta. Povsod igra godba poslovilno himno. Nihče ne gre spat pred polnočjo. Ob enajstih se oglase zvonovi. Prevozni parniki že tudi opominjajo s svojim turobnim tuljenjem na umirajoče leto. Ob pol dvanajstih zatuli tam nekje v Detroitu tovarniška sirena. Kmalu za njo še druge v mestu ter bližnji in daljni okolici. To je grozna melodija: pomislite na tisoče glasov, nekateri tanki, drugi votli, piskajoči, grmeči in rjoveči — dalje vse lokomotive, vsi prevozni parniki in sploh vse, kar more dati glas iz sebe, poje slovo poslavljajočemu se letu. Eno uro traja to rjojenje, da se trese zrak in zemlja in takrat ne more spati nihče v mestu in okolici, a če že spi, se mora zbuditi. — Pretresljiv prizor je to: saj te neme reči opominjajo nas živa bitja na minljivost vsega, kar pride in se rodi.

Lisandrobiž in vse narvzkriž

Kako drugod štejejo

Ko ste še trgali krilca in vam je še srajčka nagajala, ste si pri štetju piškotov, ki vam jih je prinesla teta, pomagali na tale način: eden in eden in eden... To ste ponavljali toliko časa, da vam je piškotov zmanjkalo. Pozneje ste dognali marsikateri šele v šoli, da poznamo tudi pet, pa dvajset, sto in tako naprej.

Danes žive še narodi, ki ne poznajo drugih števil kakor eden in dva. V notranjosti Braziliije živi pleme Bakairov, ki pozna samo števili eden in dva, ali po njihovo »takale« in »ahage«. S pomočjo prstov na roki, ki jih imenujejo »oče«, »otrok«, »sosed«, doženejo potem števila do 6, da trikrat ponove število 2, torej: ahage, ahage, ahage. Večja števila so jim težki pojmi in pri njih si pomagajo s kazanjem prstov na rokah, nogah, s kazanjem las itd.

Starim in primitivnim narodom so posebno prsti na rokah, ko so jih upogibali in iztegovali, služili za števnikke.

Severnoameriški Dene-dinde Indijanci so imenovali številčno vrsto takole, če prestavimo številke v naš jezik:

eden — kraj je upognjen (upognili so mezinec),
dva — zopet je upognjeno (upognili so prstanec),
tri — sreda je upognjena (upognili so sredinec),
štiri — še nekdo preostaja (ostal je še palec),
pet — moje roke je konec (prstov ni bilo več).

Tako je Indijanec na podlagi tega upogibanja prstov pridobil števnikke. Če njihove besede prestavimo v naš jezik, so šteli na tale način: Mi rečemo: štirje fantje — oni: »še nekdo preostaja« fantje. Na isti način so skoraj vsi stari narodi našli svoje številke.

Sčasoma so mesto »moje roke je konec« za 5 rajši rekli »moja roka umre«, za 10 »moji roki sta mrtvi«, za 15 »moji roki sta mrtvi in moja noga je mrtva« in za 20 »človek umre«. Prav lahko si pri takem štetju predstavljamo roko: iztegovali so prste, nato upogibali in roke in noge so se spuščale, oni so rekli »umirale«.

Posebno nenavadno, kar čudovito so zvenela posamezna večja števila. Ko so prestavljali sveto pismo za enega izmed Papuanskih rodov, ki živi na Malajskih otokih, so morali mesto: »Bil je tu mož bolan 38 let« prestaviti takole: Bil je tu mož bolan človek (20), obe strani (10), pet in tri. Še čudovitejše je število 99 v jeziku z angleške Nove Gvineje: 4 ljudje umro (t. j. 80), roki sta pri kraju (t. j. 10), noga je pri kraju (t. j. 5) in štiri. Prav redko so pa stari narodi za števnikke uporabljali imena posameznih prstov.

Ko danes štejemo od 10 do 100, malo mislimo na sestavo teh števnikov. Recimo, devetdeset je vendar 9×10 , samo krat smo izpustili, da je krajše. Francozi pravijo 90 takole: quatre-vingt-dix (izgovori: katr-vën-dis), kar pomeni $4 \times 20 + 10$. Oni so uporabili množenje in seštevanje. Rimljani so pri svojih števnikih tudi odštevali, n. pr. un de viginti, t. j. 1 od 20. Redkeje se uporablja deljenje pri izražanju števil. Tako Danci za 30 govore: halftredsyndstyve, t. j. pol šestdeset, ali Indijci za 25 ardh-pančasat, t. j. pol petdeset.

B. D.

Strup alkohol

Marsikaj že veste o alkoholu, vsako leto se učite o njem, o njegovem škodljivem vplivu. Da bi bil pa strup, ki bi takoj ali kmalu ubijal, tega ne boste verjeli. Vendar vam povem nekaj primerov:

Konj, ki so mu v krvne žile vbrizgali 30 g čistega alkohola (vsebinsko majhnega kozarčka) je poginil v 3 minutah. Prav isto bi se zgodilo s človekom, če bi mu vbrizgali alkohol v krvne žile. V Nemčiji so nekemu štiriletnemu dečku, ki je bil bolan, napravili ovitek, namočen v špiritu. Ker se je ovitek segreval, je alkohol hlapel in deček je umrl zaradi vdihavanja alkoholovih hlapov. Večkrat ste že čitali v časopisih, ali so vaši starši čitali in vam povedali o ljudeh, posebno o bahatih možeh, ki so za stavo izpili na dušek liter žganja ali celo več. A kako so se končale take bahate stave, tudi veste. Zaradi preobilice zaužitega alkohola je nastopilo zastrupljenje in nato smrt.

Tudi živalim alkohol škoduje! V neki vasi so race in kure na smetišču pozobale češnje, ki so bile namočene v alkoholu. Gospodinja je namreč pri pospravljanju jedilne shrambe, nič hudega sluteč, vrgla na smetišče vsebino kozarca, v katerem so bile vložene v alkoholu češnje. Kar opazi, da se kokoši čudovito potikajo in zaletavajo po dvorišču, kakor bi bile vse pijane. Še bolj se je začudila, ko je poginilo 6 kokoši in 1 raca. Tedaj je eni kokoši preparala golšo, da pogleda, kaj je vzrok poginu. In našla je češnje.

Tudi čebelar se včasih dogode čudne zgodbe. Če dalje časa dežuje, tedaj zavre v cvetnih čašah sladka medica, in čebele, ki po takih čašah srkajo, so popolnoma vrtoglave in precej časa ne morejo pravilno leteti.

Tudi glivicam in bakterijam je alkohol hud strup, kar vedo zlasti zdravniki, ki si pred operacijami poleg drugega umivanja izperejo roke še v alkoholu.

Res je čudno, da si med živimi bitji poželji tega strupa samo — človek. B. D.

Leopold Paljk

Sestavine zemlje

Iz česa je zemlja?

Zemlja, ki jo kmet obdeluje, sestoji iz drobnejših in debelejših drobcov, ki so nastali v teku tisočletij iz sprhnelega kamenja. Ta drobir pa še nadalje prhni in razpada v najfinejše delce, ki tvorijo rodovitno prst. Iz različnega kamenja nastanejo glina, pesek in apno. Ker je kamenje sestavljeno iz različnih rudnin, imenujemo vse, kar iz njih nastaja, rudninske ali anorganske snovi.

Zemlja ali prst pa vsebuje tudi humus ali sprstenino, tudi črno prst ali črnico imenovano. Ta nastaja iz preperelih živali in rastlin. Vse, kar nastaja iz odmrlih in razpadlih rastlin in živali, pa imenujemo organske snovi. Torej nastaja prst iz kamenja in segnitih rastlinskih in živalskih ostankov (n. pr. gnoja).

Zemlja vsebuje nadalje tudi zrak, vodo in rastlinsko hrano, n. pr. dušik, kalij, fosfor.

Rodovitnost zemlje zavisi v glavnem od njene sestave. Rekli smo že, da so glavne sestavine zemlje glina, pesek, apno in humus. Po isti snovi, ki jo je v zemlji največ, razlikujemo potem glinasto, ilovnato, peščeno, lapornato in humusno prst.

V glinasti zemlji je najmanj polovica glinice. Lahko je pa te tudi več, celo

do 90% in še več. Glinasta zemlja je težka, mokra in mrzla. Najboljša je tista, ki vsebuje enako množino gline in peska. Imenujemo jo ilovnato zemljo. Takšna zemlja je dovolj zvezna in vpojna, to se pravi, da vsrkuje in obdrži v vodi raztopne redilne rastlinske snovi. Ako pa je v zemlji nad polovico glinice, jo težko obdelujemo. Ker se močno napije vode in jo tudi dolgo obdrži, se počasi suši in segreva. Gnoj se v takšni zemlji le počasi razkraja. Ob suši zemlja močno razpoka. Zemlja, ki ima nad 80% gline, je za kmetovanje neprimerna in se imenuje brna. Iz čiste gline delajo lončarji različne posode. Ako pa je v zemlji manj ko četrtina gline, tedaj tudi pojema njena rodovitnost, ker je prerahla in presuha. Gnoj se v njej prehitro razkraja, a redilne snovi se brž izlužijo in poizgube v spodnje zemeljske plasti, kjer ni več korenin, ki bi mogle te snovi vsrkavati. V zemlji, ki ima komaj 10% gline, se kmetovanje ne izplača.

Ilovnata zemlja vsebuje poleg gline tudi pesek. Ni pretežka, niti prelahka, ampak srednja, zlasti če sestoji iz polovice gline in polovice peska. Ako pa je v ilovnati zemlji mnogo prav drobnega peska, jo imenujemo suhljico, ki je zelo rahla in jo lahko obdelujemo.

Peščena zemlja vsebuje veliko peska. Zato je rahla in suha ter jo lahko obde-

lujemo. Ker se pa prehitro suši, uspevajo v njej rastline slabo, zlasti ob suši. V takšni zemlji tudi dež ne zaleže dosti, ker pronica voda prehitro v spodnje plasti.

Poleg gline in peska je v zemlji tudi apno. Apno razkraja druge sestavine in rahlja zemljo. Poleg tega pa je tudi važna rastlinska hrana. Če je apno v zemlji, se prepričamo na ta način, da polijemo suho zemljo z razredčeno solno kislino. Ako zemlja pri tem zašumi, je to dokaz, da vsebuje apno. Solna kislina izpodriva namreč ogljikovo kislino, ki se nahaja v zemlji spojena z apnom. V zemlji, kjer ni dovolj apna, rastline zelo slabo ali pa sploh ne uspevajo. Zato moramo zemljo večkrat potresti z apnom.

Apnena zemlja ima poleg gline in peska več apna kot druge. V apneni zemlji dobro uspevajo zlasti stročnice (grah, fižol, bob). Apnena zemlja se sicer hitro segreje in tudi vodo hlastno vsrkava, a se kmalu zopet izsuši. Zato trpe v apneni zemlji rastline v suši zaradi pomanjkanja vlage. Za obdelovanje je srednje težka. Gnoj se v njej hitro razkraja.

Lapornata zemlja nastaja iz laporja, ki je zmes gline in apna ter tudi peska. Lapornata zemlja je zelo rodovitna. V njej uspeva zlasti vinska trta in koščičasto sadno drevje (breskve, marelice, češnje).

Humusna zemlja ali črnica vsebuje humus, ki nastaja iz segnitih rastlin in raznih živalskih ostankov. Hu-

musna zemlja je navadno bogata redilnih ali hranilnih rastlinskih snovi. V gozdu je nastala iz segnitega listja, na vrtu zaradi obilega gnojenja. Prav zato je humusna prst zelo rodovitna in kaj pripravna zlasti za zelenjavo. Res da je tudi barjanska zemlja črna, vendar ni tako rodovitna kot vrtna ali gozdna in to zaradi tega, ker vsebuje mnogokrat še razne kisline. Kisla zemlja pa je neugodna za rastlinsko rast. Navadno je tudi premokra in prerahla. Tudi je v njej prav malo redilnih snovi, zlasti kalija, dušika in apna. Barjansko črnico pa lahko izboljšamo z osušenjem in gnojenjem.

Dobra zemlja mora vsebovati vsaj 5% humusa. Glinasta zemlja, ki ima manj ko 5% humusa, je težka in zvezna; peščena in lahka zemlja z manj ko 5% humusa pa je presuha. V črnici, ki ima 10—20% humusa, pa zelo dobro uspeva vsakovrstna zelenjad.

Rodovitnost zemlje pa ne zavisi samo od njenih sestavin, ampak tudi od lege in podnebja. Južna lega je boljša od severne in v milem podnebju obrodi zemlja bogateje kot v ostrem in mrzlem. Humusna apnena in ilovnata zemlja je v vseh legah še najbolj rodovitna, zlasti če je tudi podnebje primerno toplo in zadosti vlažno. Glinasta zemlja zahteva bolj suho podnebje in proti jugu obrnjeno stran, peščena zemlja pa zmerno toplo in vlažno podnebje ter severno lego.

Iz »Vrtčeve« skrinjice

Dragi čitatelji »Vrtca«!

Gotovo ste že kdaj slišali o slepih otrocih in o zavodu za slepo deco v Kočevju. Morebiti pa ste nas celo kdaj slišali v radiu, ali pa ste nas videli lansko leto,

ko smo nastopili v Ljubljani. Najbrž pa Vam, čitateljem »Vrtca«, ni mnogo znano o nas. Zato Vam ob dvajsetletnici slovenskega zavoda za slepe pišemo to pismo.

Lahko si mislite, da je najtežje novincu, ki šele pride v zavod. To pa zato,

ker mu je dolgčas po domu in se v zavodu še prav nič ne spozna. Zato je vsakdo v začetku boječ in neokreten. Kmalu pa se privadi hišnemu redu in zavodskim prostorom in že se počuti kakor doma.

prinesla zelo veliko veselja. Neko septembrsko popoldne smo šli v Šahen, v pol ure oddaljen gozd. Najprej smo navlekli dračja in drv in nato smo zakučili dva velika ognja. S seboj smo prinesli celo košaro krompirja, da smo ga

V našem oddelku (3. in 4. razred) je sedem dečkov in tri deklice. Med njimi so štirje Stajerci, štirje Gorenjci in dva Dolenjca.

Naš način učenja je precej drugačen od Vašega. Posebno se loči pouk v pisanju, čitanju, računstvu in zemljepisju. Zato imamo posebno pisavo, ki jo beremo s prsti, posebne računske skrinjice s svinčnimi številkami in posebne zemljevide, kjer so mesta zaznamovana z žeblički, gore, reke in železnice pa z različnimi trakovi. Najrajši imamo lepe pesmi in berila. Eden najvažnejših predmetov pa je ročno delo, ki ga imamo vsak dan dve uri. Pri ročnem delu se pripravljamo za delo v pletarski delavnici. Deklice pa poleg tega še pletejo in kvačkajo.

Vsak gojenec, ki ima veselje do glasbe, se uči kak instrument: klavir, violino, citre ali pa harmoniko. Vsi zelo radi pojemo naše lepe slovenske pesmi in poslušamo radio. Ob nedeljah pa nam čitajo gospodične iz naših lepih mladinskih knjig in časopisov. Posebno novi »Vrtec« nam zelo ugaja.

Kajne, da ste tudi Vi hvaležni ljubemu Bogu za tako lepo jesen! Tudi nam je

napekli za vseh 40 gojencev. Vsak gojenec je dobil kar po šest krompirjev. Pozno v mrak smo se veselili s pesmijo in s spremljevanjem harmonike vrnili domov.

Oktobra pa smo napravili prav lep izlet v Trebnje. Na vabilo gospoda dekana smo šli tja po grozdje.

V cerkvi smo peli pri dopoldanski in popoldanski službi božji in priredili v prosvetnem domu svojo akademijo. Z veseljem in hvaležnostjo se spominjamo sladkega trebanjskega grozdja in šest ur trajajoče vožnje z vlakom.

V začetku novembra smo prav slovesno praznovali god gospodične upraviteljice z dvema igrama ter nastopom pevskega zbora in zavodskega orkestra. Zdaj se pripravljamo za nastop v radiu, ki bo obenem proslava dvajsetletnice našega zavoda. Potem bo pa kmalu prišel sveti Miklavž! Zato moramo biti posebno zdaj zelo pridni, da ne bo slišal sv. Miklavž kaj slabega o nas. Sicer se lahko zgodi, da nam bo namesto zaželenih daril prinesel puhlo repo in palico!

Vsem čitateljem »Vrtca« želimo za števga decembra zjutraj polne škornje in zvrhane klobuke Miklavževih darov!

Na sveti večer naj pride tudi k Vam mali Jezus in vas blagoslovi!

To Vam želijo in Vas prav lepo po-

zdravljajo učenci 3. in 4. razreda osnovne šole v zavodu za slepo deco v Kočevju.

V Kočevju, 11. novembra 1938.

Slinavka v občini Vel. Pirešica

V hribovski vasi Hramše se je pojavila živinska bolezen slinavka. Neki kmet je kupil okužene krave brez pravega potnega lista. Zaradi tega imajo kmetje škodo, ker ne smejo prodati živine. Slinavka je nalezljiva bolezen, ki jo dobijo parkljarji. Ako živine ne zdravijo, lahko pogine, in to je velika škoda. Če ima živina slinavko, je zelo žalostna. — Vam, gospod urednik, povem, da mi je »Vrtec« zelo všeč. Najbolj pa »Hudournikova miška«. Prav lepa povest je tudi »Tonca iz lonca«. Iz »Vrtca« se lahko naučim sadjarstva. Komaj že čakam, da pride nova številka.

Oplótnik Vinko,

učenec višje ljudske šole v Pirešici.

Dragi prijatelji »Vrtca«!

Gotovo vam je malo znana naša prijazna vasica Semič. Semič leži na lepi

ravnini. Imamo gostilne, trgovine, pekarijo itd. Sredi trga je velika farna cerkev. Zraven cerkve stoji novo župnišče, veliko in moderno kakor kakšna vila, kar je v ponos celi fari. Ven iz vasi, na lepem sončnem kraju, je nova moderna šestrazredna šola. Okoli šole je velik vrt, zasajen s celo vrsto najzlahotnejših rož. V stari šoli je orožniška postaja in pošta. Malo nad Semičem so vinske gorice in zidanice, od koder se razlega vsako jesen veselo petje trgačev. Pol ure naprej je Smuk. S Smuka se vidijo velike razvaline gradov, ki pričajo, da so nekoč živeli tu mogočni graščaki. Vrh griča stoji cerkvena, posvečena Materi božji. Vsako leto pridejo romarji prositi Marijo pomoči. Izletniki, posebno šolska mladina iz tujih šol, poznajo ta prijazni griček, od koder se vidi vsa Bela Krajina. — Vas pozdravlja

Kokošar Tinka,

učenka IV. razreda ljudske šole v Semiču.

Za bistrejše glave

Salomonska razsodba

(Mara.)

Vsak mohamedanec mora vsaj enkrat v življenju romati v mohamedansko sveto mesto Meko. Morda že tudi veste, kje leži to mesto. Tam daleč ob Rdečem morju v Arabiji. Večji del Arabskega polotoka je puščava, le ob morju je ozek pas rodovitne zemlje. Meka leži nekoliko kilometrov od morske obale. Tu je bil rojen Mohamed, ustanovitelj mohamedanske vere. V glavnem svetišču hranijo mohamedanci velik črn kamen, ki je baje padel z neba.

Nekoč sta se napotila dva Arabca, verna muslimana, Ahmed in Jusuf v Meko. Od dolge poti utrujena prideta končno do neke zelenice ali oaze. Tu se hočeta odpočiti in si utesiti glad in žejo. Usedeta se pod palmo in vzameta iz popotnih torb kruh. Ahmed je imel pet hlebkov, Jusuf pa tri. Komaj sta pričela jesti, je prišel k njima tretji romar in ju lepo prosil, če bi lahko delil z njima borno kosilce. Arabca sta bila s tem zadovoljna. Vsi trije so kmalu pojedli ves kruh. Tuji romar se je nato gostiteljema zahvalil ter položil pred njiju osem piastrov. (Piaster je arabski denar.) Nato se je poslovil in nadaljeval svojo pot.

Ahmed in Jusuf pa nista vedela, kako naj si razdelita denar. Ahmed, ki je imel pet hlebkov, je zahteval pet piastrov; tri pa naj dobi Jusuf, ki je imel tri hlebtke. Jusuf pa ni bil zadovoljen in je zahteval polovico, t. j. štiri piastre.

Dolgo sta se prepirala, a nihče ni hotel odjenjati. V puščavi pa je prebival star puščavnik, ki je bil daleč naokrog znan zaradi svoje modrosti. Mnogi ljudje so prihajali k njemu po nasvete in vedno jim je prav svetoval. Naša romarja se odpravila k modrijašu in ga prosita, naj jima prav svetuje. Razložila sta mu ves dogodek. Starček je nekoliko pomislil, nato pa razsodil: »Ahmed, ti dobiš sedem piastrov, Jusuf pa enega.«

Ko sta romarja zaslišala puščavnikovo razsodbo, sta se nemalo začudila.

Zdi se mi, otroci, da tudi vi ne soglašate s puščavnikom. Po vašem mnenju bi moral dobiti Ahmed pet piastrov, Jusuf pa tri. Ako ste pa dobri računarji, boste uvideli, da je puščavnik pravično razsodil.

*

V prihodnji številki vam bomo to tudi z računom dokazali. Kdor izmed vas nam pravočasno pošlje pravičen računski zaključek in bo izžreban, prejme v dar lepo knjigo.

Uganke

1. Zima

2. (M. Jezernik)

V Litiji sem prvak,
sem v Dolu zadnji spak,
v Sloveniji doma.
Kar dvakrat sem v Ljubljani,
država se me brani,
Metlika me ima.

3. (Danica K.)

- I. . b . č d
II. e f g h i
III. j k l m .
IV. . p r s š
V. . u v z ž

Kdo skrit je v dodani tej abecedi?

4. (Danica K.)

V. 3 — III. 3, IV. 1, III. 5, I. 3, V. 2.
Kje skriva se fant, mi povedi.

5. (Danica K.)

- 1.) ? O an.
2.) = se O an.

Od kod sta čudna ta moža?

Kdor vse uganke pravilno reši in
bo izžreban, dobi lepo knjigo; za
zadnje tri uganke pa zbirko šolskih
zvezkov.

Rešitev ugank iz 4. številke:

1. Zedinjenje: Domovina je mati; ljubi jo, trpi in moli zanjo!
2. Drava, Soča, Sava.
3. Le pogum!
4. Sveta noč, blažena noč, vse že spi, je polnoč.

Vse uganke so pravilno rešili: Robas Aleš, Resman Janez, Urankar Franjo, Vidic Janez, dijaki v Št. Vidu nad Ljubljano; Hörtner Boris, Jeraša Marjana, Ljubljana; Zabret Frančiška, Jenko Angela, Šuštaršič Mar., Škrlep Ivana, Zupan Val., Žirovnik Irena, Lužar Karel, Habjan Mih., Majdič Milan, Čebulj Pavel, Lukan Fr., Gregorc Karel, Robič Kat., Skok Fr., Merše Ivanka, Habjan Mar., Kosec Milena, Majdič Vera, Jančigaj Minka, Krušnik Mar., Bolte Antonija, vsi iz Mengša; Kovačič Marinka, škofja Loka. Nepopolnih rešitev je bilo pet.

Izžrebana sta bila Habjan Mihael, učenec IV. razreda v Mengšu, in Jeraša Marjana, učenka III. razreda na liceju v Ljubljani.

TONCA IZ LONCA

Kratka vsebina prvih dveh delov

(Konec.)

Ko se je stemnilo, Tonca ni več videl, kod naj gre. Legel je v mah pod smreko in zaspal. Nič ni imel mirnega spanja. Obračal se je in ječal. Iz hudih sanj so ga zbudili čudni glasovi: »Oho, oho!« — »Te ujem, te ujem!« Ko je pogledal, je videl v smreki dve čudni luči. Prestrašil se je in bežal izpod smreke. Iz teme je kmalu prišel v prečudno svetlobo. Pred seboj je zagledal med pečinami globel, vso svetlo, kakor bi gorelo iz brezna... Bil je prepričan, da stoji ob peklju, ko je zagledal v globeli neke sence s koli in vilami. Sence so se mu bližale. Da bi ga peklenški ne zgrabili, se je umaknil s steze pod grm in v strahu čakal, kaj bo. Sence so šle mimo in govorile o luni, ki sveti in jim bo nagajala, da ne bodo mogli na grad, kjer bi iz ječe rešili glavarjevega očeta. Tako kot glavar, ki je ob roko, so menili, da je ne marajo izkupiti. To je Tonca ujel in sklepal, da sence niso hudobe. Žal mu je bilo, da se ni oglasil in jih prosil, naj ga vzamejo s seboj na grad. Pa se je potolažil in sklenil poiskati glavarja, o katerem je slišal. Zavil je v globel in prišel v veliko votlino, kjer je našel za ognjem moža z obvezano roko. Neviden mu je Tonca pomagal in ga ozdravil. Mož je bil Košana. Rešiti je hotel očeta, katerega so zaprli v grajsko ječo, ker mu je zmanjkalo pri davku enega krajcarja. Poizkus se ni posrečil. Roko so mu tako ranili, da ni bila več za rabo. Toncu je bil zato hvaležen in mu je obljubil, da ga bo poslej ubogal. Domov bi ga vzel s seboj, a si ne upa, ker ga biriči iščejo. Ako bi ga našli doma, bi bilo za ženo in sina Bernardka hudo. Tonca napravi sebe in Košana nevidnega in taka gresta domov v Srednjo vas. Spotoma srečata puntarje, ki ju seveda ne opazijo. Zjutraj prideta na grajske travnike, kjer opravljajo kmetje tlako. Valpet in biriči so vsi divji. Košana je zamudila in prišla zaradi Bernardkove bolezni prepozno. Valpet hoče nad njo z bičem, a nevidni Košana ga tako udari, da nezavesten omahne. Ko se zave, pošlje Košanko domov, čemur se vsi čudijo. Tudi poslej je valpet kot spremenjen. Graščak pa divja. Graparja je globil in zahteval, naj prinese njegova hči globo v grad. Toncu se Grapar smili in vtakne v njegov jopič — zlat, da bo lahko plačal... Košana spremlja s Toncem ženo neviden domov in ji spotoma govori. Žena misli, da je možev duh in pride vsa prestrašena domov. Doma napravi Tonca Košana in sebe spet vidna in potem ozdravi s svojimi kapljicami še Bernardka...

Grapar je šel sam v grad, da plača globo z zlatnikom. Z njim sta šla tudi Košana in Tonca, oba nevidna. Na dvorišču pod lipo sta videla, kako je graščak prijel Graparja in ga ukazal zapreti v ječo, v katero so bili že pred letom spravili starega Košana. Ko so ječar in biriči pahnili Graparja v ječo, je Košana vzel ključ in stopil s Toncem za njim, da bi rešil očeta. Mimogrede je napravil Tonca tudi Graparja nevidnega. Ko je ječar zaprl vrata in videl, da ni ključa, ga je iskal tudi v ječi in tedaj opazil, da tudi Graparja ni. Z biriči je hitel pravit graščaku, kaj se je zgodilo. Oni trije v ječi so tačas videli, da je stari Košana umrl in da so ostale samo njegove kosti. Tonca je kanil kapljico na kosti in tedaj so se vzravnale in pred njimi je vstal stari Košana in prosil sina, naj da vnuka Bernardka v šole, da postane duhovnik. Po tem naročilu se je spet sesul. Vsi trije so nato zapustili nevidni ječo. Ko so jo zaprli, so pustili v vratih ključ, ki ga je Tonca omočil s kapljicami iz večje stekleničice, ter želel, da bi začel pri živem telesu gniti, kdor bi se ga prvi dotaknil. Misli je na graščaka. Res je tedaj prihrumel po hodniku z biriči graščak in se zakrohotal, ko je zagledal v vratih ključ. Zgrabil je zanj, da bi odprl, a ga je oholost kmalu minila. Roka mu je začela gniti in mu je odpadalo z nje meso...

Vračajoč se domov, je Košana zaupal Graparju, kdo ga je rešil in kako. V vas je tedaj prišel berač. Ko je zvedel o usodi starega Košana, je zložil pesem o njem in graščaku, ki se je razširila od vasi do vasi. Pri Košanovih so mislili, kako bi dali Bernardka v šole. Ko je izvedel Tonca, da je treba zato denarja, je narezal korenje in ga spremenil v zlatnike. Bernardek je poslej hodil k župniku, da ga je učil. Izvedeli so pa, da tlačan ne sme šolati otroka. Zato je šel Košana spet v grad in grajskemu pisarju povedal, kaj namerava s sinom. Pisar je menil, da graščak po vsem, kar je doživel, ne bo dovolil. Košana je namignil, da bi graščaka ozdravil, ako bi dovolil, da sme sina šolati. Pisar je obljubil, da bo o vsem govoril z graščakom. Čez nekaj časa res pokličejo Košana v grad. Šel je ter vzel s seboj nevidnega Tonca in Graparja. Graščak si je neznansko želel zdravja in Košana mu je izsilil osvoboditev sebe in Graparja ter olajšanje tlake in dovoljenje, da sme sina poslati v šole. Ko je vse dosegel, je z nevidnim Toncem graščaka ozdravil. Poslej se je graščak spremenil. Hodil je v cerkev in bil s podložniki dober. Pri Košanovih so se pa pripravljali, da pošljejo sina Bernardka v šole. Dogovorili so se, da pojde z Bernardkom tudi Tonca.